



Författad av
Berndt Julius
von Breitholtz
F.1786, † 1863

*Dagbok under fångenskap i
Ryssland 1808 och 1809*

UTGIVEN AV SLÄKTFÖRENINGEN BREITHOLTZ
Tryckt av Chalmers Digitaltryck,
Göteborg, Sverige 2025.

Förord

Finska kriget 1808-09 var en konsekvens av de snabba och nyckfulla omkastningarna i den europeiska storpolitiken under Napoleonkrigen. Den ryske kejsaren Alexander I hade sommaren 1807 kommit till en uppgörelse med Frankrikes kejsaren Napoleon. Bakgrunden var det katastrofala ryska nederlaget vid Friedland den 14 juni 1807. Alexander var helt enkelt tvungen att få ett slut på kriget. Samförståndet mellan de båda kejsarna konkretiserades i den så kallade Tilsitöverenskommelsen undertecknad i juli 1807. En av konsekvenserna av överenskommelsen var att det svenska riket skulle tvingas upphöra med sitt stöd till Storbritannien och inte minst stänga sina hamnar för brittiska varor. Sverige hade dithills valt att kämpa mot Napoleons Frankrike. När den svenske kungen Gustav IV Adolf vägrade att ändra den svenska utrikepolitiken agerade Alexander. I februari 1808 inledde ryska trupper, utan föregående krigsförklaring, en invasion av det svenska rikets östra riksdel Finland.

Den svenska krigsplanen i händelse av ett ryskt anfall byggde på en strategisk reträtt med den mobiliserade fältarmén i Finland norrut mot Österbotten och en förstärkning av garnisonen på sjöfästningen Sveaborg utanför Helsingfors. Tanken var att invänta våren och att isen släppte sitt grepp om de kustnära vattnen. När den svenska örlogsflottan kunde löpa ut skulle förstärkningar från Sverige överföras till den östra riksdel. Skärgårdsflottan på Sveaborg skulle i det läget var en stor tillgång eftersom den kunde dominera kusten och landsätta svenska trupper. De svenska förstärkningarna som förts över från Sverige kunde användas för att hota de ryska underhållslinjerna i södra Finland samtidigt som fältarmén tryckte på från norr från Österbotten. Sammantaget skulle detta tvinga de ryska trupperna till reträtt.

Planen var på många sätt god, men mycket snart förändrades förutsättningarna. I början på maj 1808 fattade kommendanten amiralen Cronstedt på Sveaborg beslut om att kapitulera - en av de mer dramatiska och diskuterade episoderna i den svenska och finska gemensamma historien. En stor garni-

son om närmare 7 000 soldater gav sig till fånga samtidigt som huvuddelen av den svenska skärgårdsflottan kom i ryska händer – det senare en stor fördel för ryssarna. Ur ett rent militärt perspektiv kunde sannolikt kapitulationen ha undvikits om försvaret hade letts på ett mer effektivt och aktivt sätt. Faktum är att ryssarnas belägringsstyrka inte var större än garnisonen och omöjligt hade kunnat storma befästningsverken. Ryssarnas artilleribeskjutning av fästningen kunde inte slå ut fästningen eller öppna upp för en stormning även om den inverkade på garnisonens moral. Matförråden på fästningen var dessutom tillräckliga för att livnära garnisonen åtminstone in i juni månad då isen hade gått upp och öppnat upp för en undsättning. Kommendanten kom sannolikt att påverkas psykologiskt i defeatistisk riktning och lät sig drivas av ryssarna mot att ge upp. Det finns fog för att tala om Cronstedts kapitulation som ett förräderi.

På fästningen fanns bland alla de svenska trupper som omfattades av kapitulationen en ung fänrik vid namn Julius von Breitholtz. Den unge Julius hade redan som 16-åring inträtt som underofficer vid Björneborgs regemente, men senare 1804 värvades han till det Adlercreutzska regementet som fänrik. Det var som officer vid detta regemente som han den 3 maj 1808 endast 22 år gammal upplevde kapitulationen på Sveaborg. I sin dagbok kom han att ge uttryck för den förnedring som uppgivandet av fästningen innebar för honom personligen. På årsdagen av kapitulationen kom han under resten av sitt liv att stänga in sig för att hantera harmen över vad han upplevt i maj 1808.

Breitholtz fördes till Ryssland i fångenskap medan manskapet fick återvända hem efter att ha nedlagt sina vapen och lovat på hedersord att inte delta i krigets fortsättning. Kriget gick vidare i Finland trots Sveaborgs kapitulation. Under våren och sommaren lyckades den svenska fältarmén pressa tillbaka ryssarna till södra Österbotten. Men det var bara frågan om en tillfällig framgång. I slutet av augusti vände kriget slutligen till ryssarnas fördel. Det svenska nederlaget vid Oravais den 14 september bekräftade ryssarnas övertag. I november 1808 korsade den svenska fältarmén Torneå älv och ett vapenstillestånd inträdde. I mars 1809 anföll ryska trupper i norr vid Kalix, gick över isen och intog Umeå samt erövrade Åland och hotade den svenska huvudstaden. Redan innan ryssarna satt i gång sin vårvinteroffensiv störtades Gustav IV Adolf i en statskupp den 13 mars 1809. Delar av den svenska Västra armén gjorde myteri och marscherade mot Stockholm. Kejsare Alexander mötte de finska ständerna i Borgå och den forna svenska rikshalvan förvandlades till ett storfurstendöme inom det ryska imperiet.

Västerbottens län ockuperades av ryssarna under våren och sommaren 1809.

Fredsförhandlingar inleddes i Fredrikshamn mellan Sverige och Ryssland. I augusti landsteg en svensk expeditionskår med uppgift att besegra den ryska ockupationskåren vid Umeå. Den ryssarna besegrade den svenska expeditionskåren vid Sävar den 19 augusti 1809 och kunde evakuera Västerbotten. Den 17 september 1809 skrevs freden under. Sverige miste sin östra rikshalva - en tredjedel av sitt territorium och en fjärde del av sin befolkning.

För befolkningen i det som nu ryska Storfurstendömet Finland var bytet av överhet inte självklar. Många behöll sin trohet mot det svenska riket och den svenske kungen, medan andra såg positivt på förändringen. I Julius dagbok kan vi skimra spänningarna mellan de som behöll sin svenska lojalitet och de som valde att omfamna den nya ryska överheten. Det som brukar kallas för den ryska pacificeringen av Finland tog sig kanske även uttryck i den goda behandlingen av de svenska fångarna som befann sig i Ryssland. Många före detta svenska officerare lockades att gå i rysk tjänst. Ryssarna ville så snart som möjligt få slut på kriget mot Sverige och lugna stämningarna i det nyerövrade storfurstendömet Finland. Vid horisonten såg den ryska ledningen att en uppgörelse med Napoleons Frankrike var på kommande. Då ville ryssarna ha ryggen fri mot väster och helst ha med Sverige på sin sida.

Under den tid som finska kriget 1808-09 utspelade sig hade officerare i tjänst för olika furstar en tydlig hedersmanna- eller gentlemannarelation till varandra. Kommunikationen skedde oftast på franska som var överklasens lingua franca. Detta framkommer tydligt i Julius dagbok. Det fanns ingen nedskrivnen folkrätt eller Krigets lagar av den typ som i vår egen tid styr krigsfångenskap. Det existerade visserligen betraktelser över vad som var rättfärdigt i krig, till exempel Hugo Grotius tankar om krigsrätt från 1600-talet, men detta hade inte vunnit internationell eller mellanstatligt erkännande. Stormaktspolitiken styrdes ännu i stor utsträckning av suveräner, monarker, och inte av stater och definitivt inte nationer. Relationen mellan de fångna svensk officerarna och den ryska överklassen förfaller ha varit god. Det kan ha funnit baktankar med att behandla de svenska officerarna väl. En skulle ha varit, som redan är nämnt, att vinna över svenskarna på ryska sida och kanske till och med få några att ta ryska värvning. Det hade skett tidigare redan före finska kriget 1808-09. Ett annat skäl skulle kunna ha varit att de fånga ryska officerarna i Sverige behandlades väl. Det kanske finns ytterligare en anledning till den goda behandlingen av de svenska officerarna. Många ryska officerare och högre ämbetsmän ogillade kriget mot Sverige. Man ansåg att kriget borde föras mot Frankrike i stället och att kriget mot Sverige hade varit Alexanders eget projekt för att vinna territorium som inte alla förstod nyttan av.

Julius återkom från fångenskapen 1810. Då hade utrikespolitiken svängt och Sverige hade tvingats lämna alliansen med britterna som ett resultat av nederlaget i kriget mot Ryssland. Men det kom snart nya omkastningar i storpolitiken. 1812 anslöt sig Sverige tillsammans med bland annat Storbritannien och Ryssland i den nya koalitionen som så småningom besegrade Napoleon 1813-14. Julius överfördes till Sverige efter sin hemkomst från fångenskapen och anställdes vid Närke-Värmlands regemente. Han kom senare att tjänstgöra vid Värmlands regemente och nådde slutligen kaptens grad som kompanichef före sitt avsked 1838. Han hade då även deltagit i fälttåget 1814 mot Norge som bäddade för den norsk-svenska unionen. Julius dog ogift i Karlstad 1863.

En intressant uppfattning som finns hos en del litteraturkännare är att Julius under sina år i Värmland skulle ha blivit förebild för den litterära gestalten Beerencrutz, en av de så kallade kavaljererna på Ekeby i Selma Lagerlöfs Gösta Berlings saga. Om det är på det sättet är inte bekräftat. Men i sin dagbok kallar Julius vid ett tillfälle i samband med en fest de fångna ogifta överklassofficerarna för just "kavaljererna". Kanske finns det en koppling mellan dessa och de sysslösa kavaljererna på Ekeby.

Julius efterlämnade vid sin död den dagbok som nu presenteras i sin helhet i bokform för första gången. Dagböcker är ett viktig och synnerligen intressant källmaterial. Det är mycket sällan denna typ av kvarlevor kan ge oss inblick i enskilda aktörers tankar och upplevelser. Det behöver nästan inte tilläggas att Julius dagbok på många sätt är unik. När vi läser och tar till oss av hans nedteckning är det viktigt att vi förhåller oss sunt kritiska. Det är när vi sätter in Julius dagbok i sitt sammanhang som den blir riktigt värdefull. Först och främst bör vi inte moralisera eller döma dagbokens innehåll utan förstå den utifrån sina egna villkor i sitt dåtida sammanhang. Vi bör försöka göra oss fria från vår egen tids bedömningskriterier. Det är samtidigt betydelsefullt att vi förstår att Julius helt hade makten över vad han valde att beskriva. Vi ska inte vara naiva och tro att han inte utelämnade sådant som kanske hade varit mindre smickrande för honom själv i efterhand. På samma sätt kanske han valde att lyfta fram sådant som satt honom själv i bättre dager. Det är även intressant hur dagboken har tillkommit. Skrevs den löpande, i efterhand byggd på minnet eller är den en kombination? Det förefaller i detta fall handla om en kombination av anteckningar under hand och en redigering i efterhand. Det verkar som om anteckningarna är skriven löpande och inte en efterkonstruktion. Möjligtvis är den renskriven i efterhand. Att den inte förefaller vara kraftigt redigerad och kompletterad i efterhand ökar dess värde som historiskt källmaterial. Om vi förhåller oss balanserat till Julius

dagbok och läser den för vad den är inser vi vilken fantastisk källa den är till en svensk officers upplevelser under fångenskapen i Ryssland. Den kastar även ljus över förhållanden i Ryssland och förhållandet mellan vad som skulle kunna betraktas som de övre samhällsskiktens förhållanden till varandra oavsett svensk eller ryss.

Avslutningsvis finns det en märklig personlig koppling mellan Julius upplevelser och undertecknad. Min morfars farfars far fänriken Eric Ström vid Västerbottens regemente tillfångatogs även han under finska kriget 1808-09 och överlevde fångenskapen i Ryssland. Eric kom i rysk fångenskap i och med striderna i Vasa midsommar 1808. Han återkom från fångenskapen i november 1809. På samma sätt som Julius fortsatte han sin bana som officer. Däremot efterlämnade han inga anteckningar eller något skriftligt källmaterial som skulle kunna kasta ljus över hans upplevelser och förhållanden under fångenskapen i Ryssland. Av det skälet är Julius dagbok så mycket mera betydelsefull och intressant för mig personligen eftersom det är fullt möjligt att min anfader hade liknande upplevelser som Julius.

Martin Hårdstedt, professor i historia

Introduktion från personhistorisk tidsskrift 1902

Om de under kriget 1808 och 1809 fångne svensk-finske officerarnes öden i Ryssland har hittills skäligen litet varit känt. Hågkomsten af den hårda, delvis omenskliga behandling, som kom karolinerna till del, har vållat en nog allmän föreställning, att fångarna under åren 1808 och 1809 äfven haft en svår tillvaro i Ryssland. Så mycket angenämare öfverraskad blir man af nu i dagen komna anteckningar, hvilka visa, att åtminstone officerarne blefvo i det hela väl behandlade. Mildrade seder, den bildade ryska allmänhetens motvilja mot kriget med Sverige 1808 och slutligen kejserliga regeringens politik att, där så ske kunde, genom älskvärdhet vinna finnarnes sinnen för föreningen med Ryssland torde hafva samverkat till ett för de fångne gynnsamt resultat.

Författaren till föreliggande dagbok, Berndt Julius von Breitholtz var född i Lovisa den 21. februari 1786 och son till Landtmätaren Didrik Julius v. B. och hans maka i 2. giftet Anna Helena Hästesko af Målagård. Vid 16 års ålder inträdde han såsom underofficer vid Björneborgs regemente, men öfvergick 1804 vid det värfvade Adlercreutzska regementets uppsättning till detta såsom fänrik. Han fick således icke med björneborgarne under v. Döbelns befäl kämpa i 1808 års krig utan nödgades i stället med sitt regemente öfvervara Sveaborgs bedröfliga försvar och skymfliga dagtingan, öfver hvilken harmen genljuder i 'hans dagbok.

Återkommen ur rysk fångenskap, öfverflyttade han 1810 till Sverige, där han placerades vid Närke-Värmlands regemente, vid hvilket han nämndes till 2. löjtnant samma år och till i. löjtnant två år senare. Vid regementets delning stannade han vid Värmlands regemente, deltog 1814 i Fredrikshalls (Fredriksstens) belägring och nämndes följande år till kapten i regementet. 1821 blef han kompanichef, i det att han då bekom f. d. öfverstelöjtnantens kompani, hvilket samma år erhöll namnet Grums kompani. Härmed nådde hans militära bana sin kulmen. Han tog afsked 1838 och dog ogift i Karlstad den 8. augusti 1863, efterlemnande minnet af en gladlynt, älskvärd och vaken personlighet, ett intryck, som dagboken äfven gifver. Hans med redig

och vacker stil skrifna dagbok ärfdes af hans broders familj, och har bokens n. v. egare Generallöjtnanten E. J. von Breitholtz benäget gifvit tillstånd till dess publicerande. Af redaktionella skäl har man nödgats fördela densamma på två häften, af hvilka det här föreliggande innefattar händelserna 1808. Vid tryckningen har en del stora bokstäfver utbytts med små, interpunktionen här och hvar bragts i större öfverensstämmelse med den nu brukliga samt några små tillägg om de omnämnda personerna blifvit inom klammer anförda.

Stockholm i febr. 1902.

T. J. P.

Fänrik B. J. von Breitholtz dagbok under fångenskap i Ryssland 1808 och 1809

Juli 1808

På dett jag ännu vid ålderns afton, ifall jag hinner den, må kunna i minnet återkalla de viktigare händelserna från ungdomstiden, har jag velat på pape-ret anteckna dem; de äro så mycket mera värda att af mig i minnet förvaras, som de äro samtida med mitt fosterlands olyckor, olyckor, hvilka säkerligen komma att gifva mig och mina landsmän ny riktning åt våra blifvande öden.

Såsom Fändrick vid Adlercreutzska värfvade regemente, blef jag den 3:je maj 1808 fången af ryssarna på Sveaborgs fästning tillika med nyssnämnde regemente och hela den därstädes varande garnizon. På isen utanföre Helsingfors nedlades gevären; de anammades genast af ryssarna. Oförgätligt blifver detta ögonblick. Att denna för hvarje sann krigare nedslående act äfven hos den råa soldaten väckte smärtans känslor, vittnade tåren i dess öga och den skälfvande handen, han vid detta tillfelle rakte sitt befäl till sista afskedet. Här upplöstes krigsmanna sambandet, ingen befalte mera, ingen lydde mera, men alla kände huru maschinmessig hans bestämmelse som soldat varit, då förmäns magtspråk tvingat honom att lämna dett vapen, villjan och hedern så gärna behållit, för att tuckta en trolös fiende, som nu härjande beträddt dess fosterjord. Dett tillkommer historien att upplyfta den slöija, som nu och än en tid betäcker hemligheten och motifverna till denna skändeliga händelse; att en fästning sådan som Sveaborg, utan någodt egenteligt försvar, skulle öfverlämnas åt vår arffienne ryssen. Enligt den conventjon, tillfölje hvaraf detta förräderi sattes i värket, skulle alla officerare af garnizon under påstående krig få vistas inom landet å sina vanliga hemvist. Jag ägde ett sådant hos mina föräldrar boende i staden Ekenäs och skyndade mig därför dit, så fort hästar i Helsingfors kunde bekommas. Min hemkomst väckte i början hos oss en ömsesidig glädje, hälst föräldrarne sedan krigets utbrott i Februarij

månad ingenting hade hört, hvarken af mig eller min yngre bror Claes¹, i som åtföljde armén. Denna glädje var likväl endast en kort villa; alt omkring oss erinrade mäktigt om sakernas förändrade skick, lugnet och trefnaden voro flydda ur de gamlas boning, alla rum dit ryssarna kunnat intränga, hade af dem blifvit tagna i besittning, och nu ljudde natt och dag deras sträfva språk och vilda sånger i våra öron. I detta ängslans och bedröfvansens hemvist tycktes jag vara ämnad att länge nog tillbringa ett ovärksamt lif, under dett vapenbröderna vid armén ägde en afundsvärdare lott, den, att ännu få strida för frihet och fosterjord. Ett lika sorgeligt öde delade med mig alla från Sveaborgs och Svartholms fästningar hemkomna officerare, af hvilka flere vistades i och utom staden Ekenäs. Vi rådslogo ofta öfver tjenligaste sättet att förändra denna vår belägenhet. Rycktet om finska arméens framgångar; att flere officerare af Sveaborgs garnizon i hemlighet försvunnit ur landet; ryska generalen Suchtelens besök i Ekenäs, där han lätt kalla samteliga fångna officerare till sig och uppmanade oss att gå i rysk tjenst eller ock svära keijsaren tro och huldhetseden, lika med den öfriga finska nationen (hvilken därtill blifvit med våld tvungen,) samt då vi vägrade, att i någondera af dessa villkor ingå, hotade med fångenskap i dett inre af Ryssland; bragte sluteligen mig och Capitaine vid Nylands Jägare Otto [Fredrik] Jägerhorn [till Storbby] på den tankan att fly till svenska flottan, då liggande i Korpo ström. Alt förbereddes i största hastighet genom en inspector på General Aminoffs egendom Rilax, hvilken åtog sig, att föra oss till ort och stelle.

Julij d: 20:de

På eft: mid: satte vi oss uti en båt utan att för någon yppa yuilj vår föresats, icke engång för våra föräldrar, på dett de genom medvetandet af vårt tagna steg icke skulle vara blottstelde för någon förföljelse af ryssarne, sedan vår flyckt blifvit uppteckt. Vi ämnade oss först till en gammal redbar man [f. d.] ryttmestaren [Gustaf Adolf] Lindecrantz på Sellvik, och därifrån sednare på aftonen landvägen till Rilax, men i ödets bok stod annorlunda skrifvit. Vi mötte på Sellvik Jägerhorns bror Lieutenant Torsten [vid Adlercreutz' regemente] som kom från Åbo, och hvilken vi trott för länge sedan rest samma väg, som vi ämnade; han var däremot nu beredd, att anträda resan i

¹Claes Josef v. B., född 1788, stred såsom underlöjtnant vid Finska artilleriet vid Lappo, Ruona, Oravais m. fl. ställen med sådan utmärkelse, att han i oktober 1808 erhöll guldmedalj för tapperhet i fält. Genom konventionen i Kalix blef han i april 1809 rysk krigsfånge. Efter fredsslutet anställd vid Vendes artilleriregemente, ådrog han sig v. Carrells uppmärksamhet och vann hans synnerliga förtroende. Styresman för Mariebergs läroverk. Död 1834 såsom fälttygmästare. Fader till chefen för Svea artillerireg:te öfverste C. G. och Generalfälttygmästaren, Generallöjtnanten m. m. E. J. v. Breitholtz

fångenskapen, erkände sig väl haft samma planer som vi att komma undan till svenska flottan, men gamla, erfarne officerare, med hvilka han rådfrågat sig i detta emne, hade afrått honom därifrån, dels af skjäl, att ehuru väl någodt heders ord att ej rymma icke blifvit af de fångna officerarne affordrat, dett lätteligen genom ett sådant steg likväl kunde anses såsom brutitt, hvilket åter alltid stemplat en officer med vanära; dels vore okänt, om icke konungen och armén med ovilja skulle betrackta hvar och en officer af Sveaborgs garnizon, i hvilken händelse intet emploi för oss i Sverige vore att hoppas. Sedan vi tagit dessa framstelningar i närmare öfvervägande samt väntilerat saken fram och åter, beslöts, att dagen därpå återvända till staden, tagande tröst i den gamla satsen, att alt är bäst som sker. På dett vi ej skulle i ett oväntat ögonblick blifva gripne och afsände, hvilket hänt några andra officerare, anmälte vi oss sjelfve hos den i Ekenäs varande befälhafvaren såsom resefärdige i fångenskapen, då dagen till afresan blef utsatt till den 23:ie Julij. Ehuru förestälningen af en fångenskap i Ryssland ingenting kunde vara mindre än behagelig, ansåg jag min närvarande belägenhet likväl så olyckelig, att jag värkeligen längtade efter dagen, som var bestämd att göra ändring häruti.

D: 23:ie

Sedan samteliga fångarne samlats på stadens torg, skedde afresan, omgifne af beväpnade kosacker kl: 10 f: mid:, utåt samma gata, vid hvilken minna föräldrar bodde. Smärtan af skilsmessan tycktes om möjligst hos dem fördubblas vid åsyn af denna vår affärd. Sälskapet bestod af Capitaine Jägerhorn, dess broder Lieutenant Jägerhorn, Lieutenant [vid Adlercreutzska reg:tet L. F.] Aminoff, Conducteur [vid Fortifikationen Per] Granstedt och jag. Komna utom Staden, qvarblef till vår eskort endast 2:ne kossacker. Den bestelsamhet de vid början af afresan voro så angelägne att visa, gaf sig nu efter hand, den ena red före, den andra efter tåget, alt gick fredligt och väl, tills vi kommo mitt för aln, som går fram till Svartö bruk, beläget ungefär $2\frac{1}{2}$ mil från Ekenäs. Där ville Jägerhornarne fram för att få taga afsked af sina föräldrar och syster, hvilka okunniga om vår så hastiga resa några dagar förut begifvit sig hit i afsigt att hälsa på ägaren Lagman Lind. Oaktat all använd möda med ord och åthäfvor, tecken och böner var dett förgäfvdes att kunna vinna kosackernas begifvande till denna afvikelse från stora vägen. Sluteligen då Jägerhomame gjorde min af att icke desto mindre fullfölja sitt förehafvande, satte kossackerna sig till motvärn med fällda pikar och spända pistoler, här var således ej annat parti att taga än afstå ifrån föresatsen. Detta kossackernas våldsamma förfarande hade vi så mycket svårare att förklara, som den befälhafvande Lieutenanten i Ekenäs, hos hvilken Jägerhornarne gjort

anmälan om denna deras åstund, låfvat tillsäga kossackerne, att vi skulle få fara upp till Svartö, och Doriska kossackerna, af hvilken natjon dett folket var, dessutom under sin vistelse i Finland, gjort sig kända som redbart och välvilligt, hvilket deras uppförande äfven sedermera under dett återstående af resan besannade, men troligt är, att den omtalte Lieutenanten i Ekenäs, i stället att hålla sitt löfte till Jägerhornarne, förbjudit kossackerne att låta oss afvika från stora vägen. Denna förmodan tycktes för öfrigt hans svartmuski-ga och gemena uppsyn intyga. Vid framkomsten till Helsingfors anfördes väl hos Commendanten klagomål öfver kossackerna, men följderna däraf oakttat låfvad undersökning fingo vi aldrig ärfara.

D: 24:de

På eft: mid: anlände vi efter 13 $\frac{1}{2}$ mils resa till Helsingfors. Vid uppvaktningen hos Commendanten, General Wollkoff tillsades oss att den 27:de vara resefärdiga, emedan då en större transport af krigsfångar skulle komma att afsändas åt Ryssland. Sådana transporter hade redan flera afgått. Under dessa dagar skref jag bref hem, var bjuden på en soupee hos vår Regementsläkare Doctor [Otto O. B.] Rosenström [vid Adlercreutzska reg:tet] samt gjorde visitt hos Capitainskan von Wolcker och hennes tecka dotter Fröken Jeanette. Äfven detta fordom så treffliga och lyckeliga hus, hade nu sorger och bekymmer treffat. Fru Wolcker hade sin gamla man och äldsta son vid armén utan att veta om de voro lefvande eller döda, den yngsta sonen Lieutnant Hindrick var väl hemkommen, men sjuk och fången. I denna stad, vid dett härstädes före kriget förlagda Finska Artillerie Regemente, beträdde jag 1803 såsom grad passerare min första militaira bana. Huru hade likväl icke alt det glada och lekande, den då vid 17 års ålder erbjöd, nu försvunnit och i utbyte lämnat dystra och mörka aningar för framtiden.

D: 27:de

Efter åter en uppvaktning hos Commendanten, blef oss tillsagt, att samma dag kl: 4 eft: mid: resan skulle anträdas, hvilket äfven skedde. Transporten utgjordes af 12 officerare hvaribland en Conducteur vid namn [Magnus Henrik] Spak [vid Fortifikationen], en öfver måttan rolig man, gammal, kortt och undersätsig, Reg:ts pastor [vid Adlercreutz regemente C. J.] Grevilius, 1 kammarskrifvare, och 8 underofficerare, alla af Sveaborgs garnizon, eskorterade af 20 man fält jägare till fots. Första nattqvarteret togs på Sibbo glas bruk. Vi inqvarterades i tvenne toma rum utan tillgång af sängkläder eller halm, endast med frihet för hvar och en att efter behag på dett beqvämligaste bereda sig sitt natt läger på golfvet.

D: 28:de

Tidigt om morgonen stördes vår hylla af ryska under officerarens täta lopp ut och in genom våra rum, sysselsat som det tycktes med öfverräcknandet af oss, som i åtskilliga directjoner lågo utsträckta på golfvet. Till olycka hade Conducteur Spak råkat somna jemte sin stora kappsäck, med kappan kastad öfver dem begge, hvarigenom under officeraren i sin räkning fick en person mera än som fans på fång listan. Denna omständighet satte honom i icke litet bryderi. Sluteligen, sedan befälhafvande officeren för eskorten, sjelf infunnit sig, vi samteliga kommit på benen, och öfverräckningen ånyo företogs, upptecktes mistaget till allas förnöijelse. Samma dag om aftonen skedde ankomsten till Borgo. Vi blefvo hos borgerskapet väl inqvarterade samt njöto hos dem mycken höflighet och välvilja. I staden låg ett ryskt husar regemente marschfärdigt till armén, vackert och väl equiperat folk. Här väntade oss Lieutenant [Karl Fredrik] Kuhlefeldt [vid Adlercreutz regemente] att följande dagen göra sällskap på resan

D: 29:de

Tågades vidare. Emot aftonen ämnades oss nattqvarter på Forsby bruk, men ägaren Brukspatronen Falk tillkännagaf i en stolt och trotsande ton, att han ägde General Befälhafvarens frisedel för all inqvartering, samt att tillfölje däraf hans dörrar icke uppläts hvarken för svenska fångar eller några andra. Vi nödgades således fortsätta resan till nästa gästgifvare gård. Detta Herr Falks ogena och skamliga förfarande väckte emedlertid allas vår förtrytelse och visade en alt för stor contrast, emot dett bemötande vi natten förut ärfarit i Borgo. Här vid Forsby, hade någon liten afair förefallit under finska arméns retreat i Februarij månad, märken efter kulor syntes ännu i väggarne.²

D: 30:de

kl: 11 f: mid: intågade vi i Lovisa samt inqvarterades mangrant uti ett enda rum. Vi möttes genast med berättelser, att min compagnie kamrat Lieutenant [Karl] Robert Tandefeldt, sedan en månads tid suttit fången på den en mil här utanföre i hafvet belägne Svartholms fästning — Han hade under en resa till Heinola stad kommit i gräl med en rysk officer, som medförde den påfölid, att Tandefeldt vid framkomsten till Heinola, blef arresterad och hit sänd i sådan hemlighet, att ingen meniska i början viste, hvart han tagit vägen. Såsom född i denna stad, men redan vid 4 års ålder jemte mina föräldrar flyttad

²Striden ägde rum den 24. februari 1808 mellan svenskarne under öfverste Gripenberg och ryssarne under generalmajor Orloff—Denisoff

härifrån, beslöt jag under min vandring i staden att utan all efterfrågan, endast ledd af dett dunkla minne jag ännu ägde af mitt fordna hem, söka rätt på vår förra bostad, och treffade äfven genast dett rätta huset, som ännu beboddes af Doctor Rohts' enka, hvars man köpt gården af mina föräldrar. Jnnan afresan, som emot all förmodan skedde kl: 10 om aftonen, skref jag bref hem. Sälskapet hade nu ökat sig till 30 personer, med prester och civila. Under officerarne, som medfölit från Helsingfors, äfvensom eskorten därifrån qvarstagnade här i Lovisa. Vi åtföljdes härifrån endast af några kossacker, hvilka äfven vid Abborfors återvände. Om natten passerades Kymmene elf och den märkvärdiga bron som 1802 så många gånger blef om målad, och sluteligen 1803 holt på att åstadkomma krig Sverige och Ryssland emellan. På ömse sidor om elf ven vid bro ändarne, fans redutter uppförda, före kriget bevakade af ständiga gränse posteringar. Längre fram på ryska sidan säg vi ett under arbete varande vidlyftigt fästningsvärk med jordvallar, som troddes äga sammanhang med den ned om Abborfors belägna Kotka fästning.

D: 31:sta

Efter hela nattens oafbrutit åkande utan att af någon eskort vara beledsagade anlände vi kl. 1 ef: mid: till Fredrikshamn och blefvo samtliga inqvarterade hos handelsman Johan Brun i dess stora dans salon. Af Commendanten blef tillsagt, att ej flere än högst 5 af fångarne i senders skulle få visa sig i staden. Detta förbud efterfölides likväl icke så noga, emedan alla voro angelägna att få se sig omkring i den första ryska stad vi treffat, i synnerhet blef ryska kyrkan och gudstjensten i den mangrant besökt, till icke ringa nöije och förundran. Kyrkans utmärkta prackt bestod förnämligast i en mängd lysande bröstbilder af Frälsaren, Iumfru Maria, S:t Nicolaus m: fl: helgon, alla omgifna af en glänsande gloria, dels af silfver, dels förgyllda af någon annan metall, vid alla dessa brunno vax ljus. Coret eller dett aldra heligaste, hvarinnom presten förrättade sina mysterier, skildes från sjelfva kyrkan genom ett förlåt eller afstengsell, rikt utsirat med bilder och förgyllningar. I detta förlåt var dörren, hvarigenom presten vandrade ut och in, ibland långsamt, ibland fort, emellan dett han för den församlade menigheten läste åtskilliga böner, hållande därvid en stor bok ömsom i händerna, ömsom på hufvudet. En choeur af unga karlar upprepade eller messade dessa prestens böner, som församlingen stående afhörde, under dett de ofta korsade sig, samt då och då nedfallande på knä, böjde pannan emot golfvet. Staden är vacker och välbygd, befast, samt omgifven af jordvallar. Från torget utgå alla hufvud gator i rät linea. I den omnämde salonnen passerades natten på golf, stolar och bord. På dett sednare stellet hade ibland andra kameraten Spak nedslagit sitt nattläger, men damp om natten i golfvet, hvilket i den

stora salen förordsakade ett sådant då, att alla vaknade, men ehuru hastig och oförmodad väckelsen också var, tycktes den mera förordsaka nöije än ledsnad.

Augusti

Aug: d: 1:sta

Intogs en god fruckost, hvarvid sällskapet, för att få dricka dett 1:sta älskade fosterlandets afskedsskål, från hvars gränser vi nu aflägsnades, tömde några bålar och afsjöngo svenska folksången. Under detta lofliga förehafvande presenterades för oss, den officern, som var bestämd att medfölja till Pettersburg. Han tillhörde stadens garnizon, hvilket den gula kragen utvisade, redan ett tecken, som ej ingaf oss synnerliget förtroende till mannen, emedan inom ryska armén garnizons officerarne anses äga den sämsta conduiten. Han undfägnades äfven med några glas, hvarefter afresan påskyndades, men först skulle Herr Capitaine genom gå förteckningen på fångarne, hvilket likväl i anseende till den oordning vi stodo uti omkring bålen, icke ville lyckas. Vi ställes därför upp på ett led, och räkningen börjades ånyo. Äfven nu slog dett icke in med värkeliga förhållandet, ty punschen hade emedlertid gjort oss synnerligen benägna att skämta med den bestälsamma Capitainen. Hvarje gång han började sin räkning till exempel från högra flygeln, smatt en bakom ledet ner till den vänstra, hvarigenom antalet öktes med en mera än som borde vara; andra gången då flyttningen gjordes tvärtom, minskades antalet med en mindre än hvad förteckningen innehöll. Sluteligen instelde sig äfven Comendanten, då ordenteligt upprop skedde, och vi änteligen blefvo rese färdiga. Jag qvarlämnade härstädes min ända hit med hafda chaise hos vår hederliga värd och fortsatte resan härifrån lika med de flästa andra uti öppen kibittka. Emellan denna stad och Wiborg treffas har och där vid vägen upbygda casserner, dels af sten, dels af träd, att begagnas af tågande troupper, så rymliga, att de kunna herbergera 6 à 700 Man. I flere af dem sågs troupper inqvarterade, hvilka voro under marsche till Finland. Att vi icke önskade dem synnerligen lycka på vägen, torde de förlåtit. Såväl i Fredrikshamn som under vår nu fortsatta väg talar folket mästadelen finska eller svenska. Deras uppförande emot oss var höfligt och vänligt, ehuru alt hos dem vittnade om fattigdom och förtryck af egendoms herrarne. I en af de förstnämnda cassernerne blef oss nattqvarter anvist, där väggarne nyss voro rappade. och på golfven ännu låg leran och murbruket qvar. Granris och löf från den omgifvande skogen beredde oss likväl en god hvila efter dagens mödor. Capitainen vår goda beledsagare, hade vi att tacka för så väl dett

som alla andra dåliga qvarter oss anvistes, ty hans enda omtanka strekte sig till underhållandet af ett jemt bränvinsrus, hvarmed han lämnade Fredrikshamn. Vi sågo aldrig mera än skymten af honom vid hvarje krog eller kabatka, emedan han alltid sökte sig ett så långt försprång, att då vi nalkades, han knappast hant läggas i kibittkan af sin medföljande ordonence för att i full karier hinna till nästa krog och där innan vår ankomst åter göra en liten påspädning. Efter i i mils resa, som är afståndet emellan dessa städer, anlände vi till Wiborg öfver en lång och bred trä bro.

D: 3:je

Middagstiden, vi blefvo genast af en rådman, som talade svenska, inqvarterade hos borgerskapet, hos hvilka en stor del af fångarne njöto mat och all förtäring fritt, en välvilja så hedrande för de fordna svenska undersåtarena. Här qvarlåg ännu en transport af förut afgångna off:re, däribland min Compag. Chef, Capitaine [G. C.] Palmfeldt, som alla före oss åter afsändes vidare. Wiborg är en vacker och temmeligen stor stad, välbefäst med dubla grafvar och höga vallar, samt har 2:ne förstäder. Dett gamla slottet, beläget på en holme, omgifves af en hög ringmur, har i öfrigt någon likhet med Tavastehus slott i Finland. Staden underhåller en tysk theater, som flere af kammeraterne besökte. Här fans en tysk-finsk och svensk kyrka. I den sednare bevistade vi en gudstjenst. Dagen efter ankomsten gjordes almen uppvecktning hos Gufverneuren, som emottog oss höfligt men kort, här sågo vi de första balconner på husen, så almenna i ryska städerna. Under vår härvaro passerade ett batteri artillerie och några eskadroner keijserliga gardes husarer härigenom till Finland, dett sednare folket, dyrbart klädda i charlakans pelsar och dolmor med fina svarta underkläder, hästarne utmärkt stora och vackra. Från Finland ankomme ännu några flere officerare för att öka vårt antal, däribland Lieutenant Tandefeldt, som sluppit arresten på Svartholmen. Vi utgjorde nu 35 personer vid afresan, som skedde:

D: 7:de

Vägen togs genom Pettersburgska förstaden. Ett hellande ränn, som den dagen intreffade, genomblötte oss till bara kroppen. De finska bönderne på denna vägen röija i sitt utseende den största fattigdom; allestädes där vi nödgades anlita dem om nattqvarter eller annan gästfrihet, visades oginhet och misstroende, troligen härrörande af den våldsamma behandling de oftast ärfara af ryska militairen under dess ständiga fram och åter marscher, emedan dett stundom hände, att då vi på finska språket förebrodde dem deras ohjelpsamhet emot sina nu i fångenskap vandrande fordna landsmän

och trosförvanter, väckte dett ej sällan deras deltagande ända till tårar under högljudda önsknings för svenskarnes seger och deras förtryckares undergång. Emellan Wiborg och Pettersburg treffas redan flere byar bebodda af bara ryssar. Dessa byar utmärka sig genom ett mera regelbundet och olika byggnadssätt. Bonings husen äro byggda ömse sidor om en gata med gafveln däråt vända, väggarna obilade, taken branta med sirliga och utskurna taklistor, äga endast ett fönster och dett på gafvell väggen, ömsesidor om hvilket gluggar äro uthugne. De öfriga husen, jämte ladugården byggda i fyrkant, äro alla under ett tak, hvarigenom den inneslutna fyrkanten bildar ett stort skjul, hvarunder man körer med hästar och åkdon. På nattqvarteren anfäktades vi jämmerligen af toraker (ett slags brungrå skalbaggar), hvilka till en otrolig myckenhet trifves i detta folkets osnygga bonings rum. Ej sällan nödgades vi fly ut på vindar och i farstugor, skattande oss lyckliga att få något spritat lög eller granris att ligga på, ty hö eller halm hos detta fattiga folket var denna årstiden ej till finnandes

D: 9:de

I brist af hästar tvingades vi den 9:de tillbringa hela dagen i en af dessa olycks nästen; tiden fördrefs med raffel om löspenningar, ett tidsfördrif, som vid lediga stunder af selskapet omfattades med synnerligt nöije. Om aftonen då hästarne änteligen ankommo och resan vidare skulle fortsättas, intreffade en händelse, som gaf dett öfriga selskapet åter ämne till mycket nöije på kammeraten Spaks bekostnad. Han hade såsom för raffelspel högeligen passjonerad, redan tidigt om morgonen begifvit sig ur nattqvarteret med sina 3 tärningar, hade sedan passerat dagen vid spelbordet och nu, när fråga uppstod om resan, samt hvar och en skyndade att medfå sina saker, kunde Spaken i anseende till husens likformiga utseende icke igenfinna sitt qvarter. Stadd i detta bekymmer, vandrade han gatan fram och åter, stack in hufvudet genom alla gluggar och fråkte, säg god vänner bor jag här? Nej! svarades från alla håll. Den kammeraten han bodde med, hade emedlertid tagit vara på såväl egna som Spakens effecter, hvarföre då resan sluteligen anträdde, upphörde äfven hans stora bekymmer. Omkring 6 à 8 mil från Wiborg passerar man en liten elf kallad Systerbäck, hvilken fordom en tid utgjort gränsen emellan Sverige och Ryssland; en stor sten port står ännu kvar vid elfven med ryska vapnet på ena sidan. Dessa dagar mötte oss flere ryska troupper, däribland ett polskt ulan regemente, som rastade i en by, där vi bytte om hästar. Af befäl och manskap talade flere franska och latin. Emellan begge våra präster och polackerna blef genast en conversatjon på latin, så liflig och intreserande, att prästerne sluteligen voro aldeles omringade af ulaner. De berättade sig nyligen vara hemkomna ur fransk fångenskap,

lika så de infanterie troupper vi förut mött, att fransyska kejsaren hemskickat alla ryska fångar ny klädda, samt att nu samtliga voro under marche till Finland. Landet emellan Wiborg och Pettersburg börjar småningom att visa ett jämnare och horisontellare utseende; inga berg synes nu mera, knapt en liten backe, hvaröfver vägen då och då löper. Denna jämnhet af landet gör, att man icke märker närheten af hufvud staden, förr än man redan är inom dess portar. Efter 14 mils resa, som är afståndet emellan Wiborg och Pettersburg, anlände vi till ryska rikets hufvud stad middags tiden:

D: 11:te

Första anblicken af staden låfvar icke stort. Den Wiborgska stadsdelen man först kommer till, har till det nästa trädkojor och illa stenlaggda gator, men ju närmare man nalkas Neva floden, ju mera utvecklar sig för ögat det praktfulla, af slott och stora bygnader, hvilka omgifva stränderna af denna vackra flod. Förmodligen i afsigt att gifva hufvudstadens innevånare en tillfredsställande syn i åskådandet af oss fattiga fångar, i åtskilliga uniformer packade på öppna kibittkor, kördes vi ej directe till våra qvarter, utan komma öfver ponton bryggan, som från Wiborgska stadsdelen går tvärt öfver Neva till vänstra stranden, togs vägen åt höger utåt quaijen ända förbi kejsarliga Winter palatset, vidare öfver parad platsen och sluteligen till bakas åt nyssnämnde brygga till artillerie cassernerne, belägna i trackten af Woskresenskiska [Smolnij] nunne klostret (adeliga jungfruklostret), där vi blefvo inqvarterade 3 à 4 i hvarje rum. Här qvar låg ännu omkring 150 officerare före oss ankomna, samt vid pass 700 under officerare och soldater. De förra eller officerarne blefvo dageligen under vår vistelse härstädes i smärre afdelningar afsände till det inre af landet, somliga öfver 160 svenska mil från Pettersburg. Andra dagen efter vår ankomst instälde sig hos oss en högre rysk officer med tittel af Jour General, åtföljd af en adjutant, som talade svenska. Deras uppdrag var att på vederbörlig befallning fråga samtliga fångna officerarne af finska natjon, om vi ville ingå i rysk tjenst med rättighet att välja vid hvilken corps vi önskade tjena, antingen att däruti ingå genast, i hvilken händelse penningar till första eqviperingen låfvades, eller ock i Finland först af bida krigets slut. I händelse dessa vilkor icke antogs ärbjöds oss att emot tro- och huldhets edens afläggande genast få återvända hem. Till dessa propoer lämnades almänt ett nekande svar, hvarjämte vi sökte för Herr Jour Generalen göra begripeligt det vanhederliga i antagandet af hans förslager, emedan den ed vi svurit svenska konungen och fäderneslandet ännu ej vore upplöst och således ej heller med en officers heder öfverens stämmande att under varande krig med sin konung gå i dess fiendes tjenst. Herr Generalen, någodt flat öfver sitt misslyckade försök, tillsade oss sluteligen i en hotande

ton, att vi skulle hålla oss beredde till en längre resa. Äfven denna hotelse gjorde för ingen del den åsyftade värkan; vi gåfvo tvärtom ej otydeligt tillkänna, att vi ej önskade någon större nåd, än att lika med hvad ibland andra civiliserade natjoner vore brukligt blifva såsom krigsfångar ansedde och behandlade, samt att då Hans Keijserliga Maj:t i sin vishet beslutat att låta kуска oss längre, vi ej heller voro oberedde att åka. Efter dessa förklaringar upphörde väl alla offentliga försök att göra oss affälliga från ärans plickter, men f: d: svenska Generalen och öfverlöparen Sprängtporten samt prästen i svenska församlingen härstädes, Herr Tavast, använde så mycket mera enskilt nit att genom mångfaldiga konster och öfvertalnings sätt söka förleda sina fångna landsmän till trolöshet, likväl med så föga framgång, att endast 4 eller 5 läto förmå sig till den fordrade edens afläggande, en handling, som af oss andra genast blef känd, hvarföre de utmärktes med namnet svarta leijon riddare, undveko sorgfälligt vårt umgänge och återvände efter vår afresa i all tysthet till dett älskade hemmet. Söndagarne den 14:de och 21:te augustij bevistades keijserliga vacktparaden af största delen fångna officerare. Vi blefvo dagen förut af en adjutant averterade, att Keijsaren härvid önskade se oss närvarande. Paraden, som i fredstiden, då alla troupper, hvilka höra till den ständiga garnizon, äro närvarande, ibland skall utgöra 20 à 30,000 man, tycktes nu uppgå till cirka 3 à 4,000 man, utom sednare gången, då äfven Cadett corpsen till antalet 5 à 600, under Stor Fursten Constantins anförande, deltog i paraden. Sedan samtliga troupperne i parad defilerat förbi Keijsaren, red han förbi oss, som stodo på ett led uppstälde fram för Vinter palatset, hvarvid han med hatten gjorde en vänlig helsning utan att tala till någon. Att med någon fullständighet kunna beskrifva alt dett märkvärdiga, som Pettersburg framter för en främlings öga, öfverstiger vida min förmåga, likväl för att äga någodt minne af mina 14 dagars vistelse därstädes, vill jag antekna dett förnämsta af hvad som väkte min uppmärksamhet. Pettersburg är belägit vid Nevas utlopp i hafvet. Neva floden, kommande sednast från Ladoga sjön, löper mitt i genom staden, där den delar sig i flere armar, såsom stora och lilla Neva, Nevka, med fl. Stora Nevas bredd är ungefär 150 famnar; dess vänstra strand är försedd med en quaij af huggen gråsten, till ungefär 1600 famnars längd, däröfver en trottoir för fotgångare af en famns bredd med här och där plaserade bänckar eller vilosäten; i anseende till tracktens låga och sumpiga beskaffenhet, genomskäres den vänstra stads delen af åtskilliga canaler, hvilka gå i half circlar innom hvarandra; den kortaste är Moika, därnäst Chatarina, och ytterst Fontaka canalen. För att så mycket mera i sammanhang kunna antekna alt, som förtjenar att i minnet förvaras, börjar jag min promenad från våra kvarter nära Jungfru klostret och fortsätter den utåt trottoirn af Nevas vänstra strand. Dett första, som fäster min uppmärksamhet, är den mängd båtar och barkasser, som dels ros och varpas i floden, dels

äro fastgjorda vid trotoiren, lastade med hö, halm och ved. Dessa farkoster nedkomma från dett inre af landet genom Ladoga canalen och Schlysselburg, återvända aldrig utan qvarstadna på Nevan och i canalerne, där de såsom urlastade sedermera tjena den fattigare delen af stadens invånare till bostäder under sommarn, hvarföre man ser pasteij bagare, skoflickare med flere å dessa barkasser etablerat sina portativa värkstäder. Längre fram till höger treffas den förut omnämnde ponton bryggan, som går öfver åt Wiborgska stads delen. Från denna brygga, vilande på 21 båtar, fästade med ankare, njuter ögat den förtreffeligaste utsigt, hvartill ej litet bidrager de otaliga i floden flytande fartyg och slupar, från hvilka muntra och lifliga natjonal sånger ständigt höres. Sluparne äro oftast försedda med granna tak och gardiner till skyggd emot rägn och solsken.

Under fortsatt promenad kommer jag till Sommar trädgården, vackert och väl anlagd, har ungefär 250 famnars längd och 100 famnars bredd, äger stora och skuggrika lind aleer, gångarne besatta med statuer af marmor och alabaster. Kejsar Pauls palatz, hvaruti han 1801 blef mördad, står utanföre Sommar trädgården, är stort och prydligt, säges på 3 år vara uppbyggt, hvarföre därpå arbetats natt och dag. Vidare på samma väg stöter jag på Marmor palatzet, belägit vid Neva. Genom sin solida prakt väcker dett åskådarns förundran. Alt hvad ögat ser, är af marmor och metall, fönster ramar och dörr poster af juten messing förgylt. Innan jag kommer till detta palatz, ses mitt öfver floden på dess högra strand Petters fästning, bygd på en holme i Neva. Dess af huggen granit beklädda murar skjöljes af flodens vågor. Tornet å fästnings kyrkan är utmärkt genom sin totala förgylning, hvilket i solsken gifver en ovanlig glans. Ett stycke ifrån Marmor palatset kommer jag till keijserliga Vinter palatset, till yttre utseende stort och praktfult med otaliga ornamenters utsirat, på framsidan omgifven af en borggård med höga flyglar, men på baksidan endast genom irotoirn skild från Neva. Framför detta palats är den stora parad platsen; näst intill detta är Amiralitets bygnader, omgifna af en jordvall. Kommen här förbi intrefar jag på ett stort torg, byarpå St: Isaaks kyrka står, utan och innantill beklädd med marmor, jaspis och porfyr. På samma torg, närmare Neva stranden, sitter Zar Petter d: 1:te till häst på en granit klippa, hållande ett svärd i handen. Klippan, som utgöres af ett enda ofanteligt block, skall vara hit transporterad landvägen från Wiborgska trackten. Dett hela är kolossalt och väl gjort. Hästen, förestäld i sträckt galopp, vilar endast med bakbenen emot klippan. Nära här intill går den andra stora ponton bryggan öfver Neva till ön Vasiliostrov. Gatorna i Pettersburg äro mestadelen breda och raka, men på denna ö, såsom den reglerast bebyggda stads del af alla, hafva de dessutom den egenskapen att skära hvarandra i räta vinklar. Här äro de förnämsta academier äfvensom landt cadett corpsens vidlyftiga byggnader belägna. Att redigt kunna upp-

fatta och förstå allt dett sälsamma och märkvärdiga dessa lärdomens och sköna konsternas boningar innehålla ärfordrades större skicklighet än jag vet mig äga, tiden till allt dettas beskådande inskränkte sig dessutom endast till några få timmar. För 2 à 3 rubell i drickspenningar tilläts oss inträde i Vettenskaps academins rum, hvarest ibland otaliga märkvärdigheter synnerligast fäste min uppmärksamhet: I Natural cabinettet och Museum, ser man förvarade Zar Petters egna verktyg, med hvilka han arbetat i skeps byggeriet, bestående af yxor, sågar, instrumenter och modeller m. m. Uppstoppade sjö djur och insecter af flere i 1000:de slag. I spiritus vini förvarade djur, däribland af anatomiska preparater, människans alstring i en följd af öfver 100 embrijoner, ifrån dett först synbara, till dett fullskapta fostret; mänisko monster af alla vidunderliga slag; människans allalemmar eller delar särskilt. En uppstoppad karl öfver 4 alnar lång. En mängd amphibier. Ett rikt förråd af ormar, iglar, krokodiler med fl. I öfra afdelningen af Museum träffas först ibland sälsamheterna en af Kejsarinnan Chattarina till denna academies konst cabinet skänkt bureau. När den öppnas, så blifver man mitt uti varse en skön gruppaf basreliefer i bronz, som vid sakta tryckning på en fjäder försvinner, och lämnar rum för en dyrbar skifva, hvarinnom angelägna papper eller penningar kunna förvaras. Så snart denna skifva dett minsta röres, höres en behaglig musik. Alla lådor framkomma och försvinna utan att deras rum synes, endast med tryckning på fjädrar — Sades hafva kostat 20,000 rubel — Vidare ses konst saker, antiqviteter, instrumenter och modeller till almäna och större byggnader; uppstoppade foglar och fiskar, alla sorter fyrfota djur, ifrån elefanten (som ännu bär på ryggen den svarta neger, hvilken i Afrikas öknar endast med en käpp styrde detta stora djur efter sin vilja) till den minsta mullvad. Ett långt galleri innehåller en mängd österländska och äfven gamla vid ryska hofvet nyttjade kläde dräkter, redskaper och granlåter. Man ser här pusserade i vax chineser, perser, samojeder, ostiaker, tatarer med fl.; alla utstyrda i sina egna kläde dräkter, kamtschadaler i pelsar af vatten foglars skin, siberiska trollkarlar, behängda med järn ringar och fjäll öfver hela kroppen. En kamtschatskisk släda med allt hvad till hundarnas anspann hörer. Här är äfven ett rum, som bär namn af Zar Petters kabinet. Han sitter där pusserad i vax sig alldeles lik, i samma kläder, på samma stol, som han begagnade i lifstiden, peruken af kejsarens eget hår, hela hans uniform, den med en kula genom skjutna hatten som han bar i slaget vid Pultava, allt är därstädes att bese. I rummet utanföre ses hans svarfstol, instrumenter och mekaniska verktyg äfven som åtskilliga af hans egna hand arbeten. Ut Berg cadett corpsens minerat kabinet ser man på en vägg i upphöit arbete ett tillgiort bergvärk, en komplett grufva med uppfordrings machiner, schacter, sänkningar m: m. I ett särskilt hus bakom Academins byggnader visas den märkvärdiga så kallade gottorpiska globen, som har 14 fots diameter. Dess

yta föreställer jordklotet och dess innanmäte vårt planet system. Man stiger in i den på en trappa, där ett rundt bord med flere säten omkring är placerad. Medelst en skrufvef under bordet kan hela globen kringvridas. Efter att på Wasiliostrov hafva besett alla märkvärdigheter fortsattes vandringen samma väg tillbakas, öfver Isaaks torget och till Stora Perspektifve gatan, som från Amiralitetet går i rak linea $2/5$ svensk mil till Alexander Nevskis kloster. Den har mittuti en upphöjd promenad för fotgångare, beskuggad af en vacker alle med här och där försedda bänkar till vilo ställen. På hvardera sidan om denna promenad är en bred stenlagd gata för de åkande. Följande denna gata kommer man till den stora Gostinnoi dvor (en handelsgård där alla bodar äro sammanbyggda i en fyrkant). Hela byggnadens längd är ungefärligen i 150 famnar med 340 bodar, fram för hvilka finnes arkader eller täkta gångar, hvarunder man går aldeles betäkt. Här finnes samlat icke allenast allt dett dyrbara och ögat förnöijande, som ryssen genom sina vidsträckta handels förbindelser snart sagt från alla verldsdelar sammanfört, utan äfven egna konstens och flitens alster. Lika med hvad i österländerna brukas, är i Rysslands större städer all handel sorterad och idkas på ett ställe inom en förut beskrifven gostinnoi dvor. En klädes handlare säljer ej annat än kläde, en annan bredevid afyttrar endast foder tyger; den som har St: Niclaser och andra i grekiska kyrkan tillbedda gudomligheter att aflåta, befattar sig icke med någon annan handel; hela hans bod är fylld med dessa heliga väsenden, af otaliga dimensjoner, ifrån en liten Niclas af tenn, som kostar i o koppek, till en Jungfru Mariebild, infattad i förgyld eller försilfrad gloria, stor som dett största conterfeij. — Kring denna handels plats vimlar hela dagen en oräknelig folkmängd — alla sorter små krämare med ät- och dricksvaror, som mästadelen bärs på hufvudet, utropa jämt sina läckerheter; en med ett bräde på hufvudet och ett fäll bord under armen stadnar vid första vink, slår upp sitt bord, lägger brädet där öfver, färdig att servera med piroghi, en slags pastejjer, fyllda med kött, ägg, fisk, lök eller grönsaker, stekta i lin- eller hampolja, stekta svampar m: m:. En annan utbjuder en läskande dryck af bär saft kallad kliuka [kljokva = tranbär], som han, fast än bärande på ryggen i sommarhettan, presterar iskall. I gat hörnen utbjudes en sorts svagdricka, kallad qvas, som försäljes i öppna kar, hvaruti is stycken simma. Sedan allt här blifvit sett och betraktat, skedde vandringen hemåt med stora steg, likväl togs i förbigången i anseende till dess närbelägenhet af våra kvarter Tauriska palatset i ögna sigte. Detta palats, uppbyggt af Furst Potemkin, består egentligen af en våning, men hufvud byggnaden har öfver en af pelare understödd portal 2:ne våningar, har en sal öfver 100 steg lång, i förhållandet bred, taket vilande på dubla rader collossala pelare.

I gången emellan dessa pelare rader hänga på vist afstånd från hvarandra stora kristall ljuskronor, speglar, tablåer, samt stå på piedistaller gudar

och hjelte bilder i krops storlek. Utanför palatset ligger en med canaler, dammar och artificiella kullar anlagd stor trädgård. Svenska församlingen i Pettersburg, utgörande omkring ett tusende 8 à 000 själar, har sin egen vackra kyrka, i hvilken jag bevistade en gudstjänst, och efter hvars slut pastorn i församlingen, den förut nämnde Herr Tavast, bjöd mig och alla andra fångna officerare, som då voro i kyrkan på fruckost. Vi emottogo med tacksamhet bjudningen, men icke väl inkomna, började presten genast en discurs, syftande på att förleda oss till tro och huldhets edens afläggande till kejsaren, en sak, för hvilken vi viste honom vara synneligen intresserad. Under dett häftiga samtal häröfver uppstod, aflägsnade sig den ena efter den andra i all tysthet utan att profitera af fruckosten, hvarföre då prästen sluteligen såg sig nära ensam vid sitt väl anrättade bord, afbröt han taleämnet ganska brydd, likväl visade han sedermera de få kvarblefna mycken höflighet. För att bereda en möjlig säker brefväxling med våra hemma varande anhöriga och vänner från de aflägsna orter, dit vi nu skulle föras, åtog sig en i Pettersburg bosatt svensk handlande vid namn Hartin att befordra vår correspondence, likväl med vilkor att brefven, till honom adresserade, icke finge innehålla någodt politiskt, samt att han till controllerande häraf förbehöll sig rättighet att öppna de bref han behagade. Denna öfverenskommelse begagnade jag till 2:ne brefs afsändande till mina föräldrar under vistelsen härstädes. Tiden till vårt vidare afsändande nalkades nu emedlertid. Alla voro nyfikna och högst intresserade af att få veta sin blifvande förvisnings ort. Dageligen afgeck transporter af kammerater och bekanta till dett inre af landet — Anteligen blef dett oss bekant, att den fång transport, som till Pettersburg ankom den 1:de dennes, hvaribland jag var, härifrån skulle i 2:ne afdelningar afsändas, den ena den 24:de till staden Rostoff i Jaroslavska Guvernementet, och den andra afdelningen, till hvilken jag kom att höra, dagen därpå afgå till samma gufvemements hufvudstad. Våra förberedelser till resan voro snart gjorda, likväl som vi skulle färdas i öppna skjuts kibitkor, emedan få hade råd att köpa egna åkdon, ansågs dett som en nödig försigtighet att i Pettersburg köpa åtminstone en simpel madrass och dyna, stoppade med nöthår, för att äga någodt värn emot den hiskeliga skakning man eljest känner af kibittkor utan fjädrar på de usla vägarne, ofta långa stycken utgörande endast kafvel broar.

D: 25:te

Skedde afresan. Sällskapet utgjordes af följande 18:n personer:

- Af Svea artillerie Regemente
 - Lieutenant [Konr. Fredr.] STJERNFELDT.

- Flottans Sveaborgs escader
 - Lieutenant [Joh. Vilh.] RAMSAIJ.
- Fortificatjon, Conducteur
 - M. SPAK.
 - P: GRANSTEDT.
- Åboläns Infanterie Reg:te [Rusthålls bat.]
 - Major [Otto Herm.] LODE.
 - d:o Fendrick [Karl Erik] FINKENBERG.
- Af Tavastehus Reg:te [Jägarbat.]
 - Fendrick [Otto Berndt] MUNSTERHJELM.
- Nylands jägare
 - Lieutenant [Otto] KIHLESTRÖM.
 - d:o [And. Gust.] ROTKIRK.
 - d:o [Kasper Henrik] RIDDERSTÅHLE
- Enke Drottningens Lif Reg:te
 - Lieutenant [Joh. Aug.] HJELMSTJERNA.
 - d:o Fendrick [Joh. Sigism.] BRONIKOFFSKI.
- Jägerhornska Värfvade Reg:te
 - Fendrick [And. Konr.] BLÅFJELD.
- Adlercreutzska värfvade Reg:te
 - Reg:ts Pastor [Magister C. J.] GREVELLIUS [eller Grevillius]
- Af Adlercreutzska värfvade Reg:te
 - Lieutenant [Karl Leonard] ENGESTRÖM.
 - d:o Fendrick B. J. BREITHOLTZ
 - d:o [Karl Gust.] VON SASS.
 - d:o [Karl Fredr.] BORGENSTRÖM.

Vår escort bestod af en liflensk lieutenant, vid namn Nordbäck samt en under officer. 2 och 2 parades tillsammans på hvarje kibittka, som drogs af 2:ne hästar. Min res kammerat blef Fendrick Bronikoffski. Färden skedde utåt schlusselburgska vägen, som följer Neva flodens vänstra strand, förbi Alexander Nevskis kloster. Flere verst är denna väg illa sten lagd, hvarföre vi snart nog ärforo nyttan af madrasserna. Landet här omkring, ehuru slätt så långt ögats synkrets räcker, ärbjuder emedlertid en behaglig utsigt, emedan denna slätt öfver alt är gruperad med vackra byggnader, slott, kyrkor och parker. Ankomna till första post statjon, blefvo vi alla vänligen inbjudna till en f: d: svensk capitain Charphe, som nära här intill ägde en egendom. Utom jag och [ett] par andra, som qvarblefvo vid åkdonen, profiterade de öfriga kammeraterna af bjudningen. Värden och hans famillie visade dem dett artigaste bemötande, i synnerhet hade en vacker flicka af husets slägtingar med sin vackra sång och fördelaktiga utseende gjort starkt intryck på några af gästerne, hälst vid afskedet äfven kyssar blifvit utdelta. Visiten räckte någodt länge på aftonen, så fullt mörker intreffade, innan vi hunno till nästa statjon, bestämd till nattqvarter. Vi som icke hade varit med om dett roliga hos Capten Charphe, voro liknöida om färden så sent på afton, emedan skakningen nu kändes dubbelt i anseende till omöjeligheten att väija för någon stöte sten. Till råga på vårt missöde slog äfven hoppet om ett drägligt nattqvarter aldeles felt, ty stellet beqvämligheter bestod endast af några mindre stenhus byggnader, obebodda under reparatjon. Nattläger bereddes likväl, så godt vi kunde, i ett litet rum på golfvet, ibland byttor, murbruk och tegelstenar. Änteligen komna härmed någorlunda i ordning, tillkännagåfvo flere af selskapet sig plågas af en svår törst, följder dels efter den förtärda salta matsäcken, dels efter Capten Charphs punsch. Till af hjelpande af denna plåga fanns ej annan utväg än att från Neva floden, som lyckeligitvis flöt här nära förbi, förskaffa en läske dryck. Efter mycket sökande hittades sluteligen ett någorlunda vattentätt ämbare, med hvilket jag och reskammeraten Ramsaij, ej utan fara i kål mörker lyckades att ur floden upphämta den efterlängtade vätskan.

D: 26:te

Väntades först länge på hästar, hvarunder tiden fördrefs med dett nobla raffelspelet. Slutligen fortsattes resan; middagen åts i staden Schlussellburg, betaltes med en rubell fast ganska dålig. Denna lilla stad är märkvärdig genom Keijsar Ifvans VI:s långa fångenskap och sluteliga mord härstädes. Neva floden, som här tager sin början ur Ladoga sjön, är så strid vid detta ställe, att alla pråmar och fartyg, som skola till Pettersburg, nedsläppes genom de i staden varande slussar. Efter slutad måltid, och sedan hästar

ankommit, restes vidare under ett beständigt rängnande hela dagen. Vägen geck tätt utmed en canal, som går paralelt med Ladoga sjöns strand, därför förmodligen anlaggd, att alla mindre farkoster i canalen äro mera skyddade för vindarnas och stormarnas våldsamheter än j den stora öppna Ladoga sjön. Canalen är gräfvn af svenska krigs fångar under Carl den XII olyckliga krig, hvarvid en otalig mängd skola omkommit i anseende till den sank och nedlägsna markens beskaffenhet, hvarigenom detta arbete blifvit utfört. Vi åkte hela natten till kl: 3 andra morgonen, då änteligen någon hvila togs i en bond by, där tårakor och annan ohyra i dett längsta fördröide den välgörande sömnens ankomst. Sedan resan från Pettersburg upphörde för oss småningom all hjälp af finska språkets kjennedom, emedan nu mera sällan någon finsk bonde råkades, och om händelsen gjorde, att en och annan ännu treffades ibland de skjutsande, utmärkte dess dåligare klädsell och nedslagna utseende, att han var en främling ibland de flisteer.

D: 27:te

Passerades staden Ladoga, belägen vid sjön af samma namn, är liten och endast med trä kojor illa bebyggd. Ankomne hit, skyndade vi oss, så fort som möjligt under tak, emedan äfven i dag rängnet fortfor. Händelsen förde mig med flere andra upp för en trappa, i ett stort nyskurat rum. Värddinnan, som träffades inne, gaf ej otydeligt tillkänna sitt missnöje öfver de våta obudna gästernas ankomst, men som vi till all lycka icke förstodo ett ord af hvarandra, och gumman såg vår allvarliga föresats att tils vidare slå oss ned i rummet samt med all kallsinnighet framtaga våra tarfliga matsäckar och jemte dessa utstrecka oss rak långa på golvet, emedan någon sådan bekvämlighet som bord eller stolar icke fans i rummet, gaf hon sig sluteligen någorlunda till freds, ända tils sedan måltiden var gjord, vi efter gammal vana stoppat piporna för att dra en rök, kom Mutter alldeles i förtviflan pekande altjämt på sina glas skåp, utåt alla väggar fullsatta med gudar och hellgon, hvarigenom hon ville låta oss förstå dett syndiga och gudarna förtörnande i vårt förehafvande. Vi som ingen gång förut gifvit akt till dessa helgås närvaro, sökte med alla åtbörder och användandet af all vår ryska tranquilisera gumman, försäkrande, att de ärans män, som sutto innom glas skåpen, knapt kunde få lukt af tobaks röken, än mindre förargas öfver en så oskyldig njutning, hälst tobaken vi rökte var veritabelt god svensk Malmö Husar. Under dessa våra ömsesidiga häftiga demonstratjoner kom tillsägelsen i lagom tid om afresan, sakerna raffsades hastigt i hop, och vi af tågade. Men vid slutet af staden, där vi skulle på färja passera öfver en stor vik af Ladoga sjön och således kommo genom uppehållet härstädes att närmare öfverse våra tillhörigheter, saknade Conducteur Granstedt sin sortout. Saken anmältes

till den medföljande ryska officeren, som genast vidtog de kraftiga åtgärder, att sortouten återfeks, då upplyst blef, att vår vresiga värdinna, som sett sortouten qvarglömd i rummet, då vi afreste, hade i vredesmod kastat den ut genom fönstret i gatan, endast angelägen att blifva af med alt hvad oss tillhörde, och straxt hade en förbigående ryss anammat den såsom god pris. Vi sågo vid detta tillfelle med förundran till hvilken grad af fullkomlighet polis anstalterna hunnit i Ryssland. Lieutenant Nordbäck var lika främmande i denna stad som vi, hvarföre således alla tviflade på. möijeligheten för honom att kunna till rätta skaffa den bortkomna sortouten; icke desto mindre hörde han ej förr af händelsen, än under officeraren blef skickad till polisen. En kort stund där efter, kom en polis soldat (af hvilka flere finnes i hvarje stad) dragandes med en ryss. Han undergeck på öppen gata ett kort förhör, ruskades litet i skägget, fick sig en spark och där med gå, straxt efter kom en annan, som blef på lika sätt emottagen och expedierad. Efter flere sålunda framhafda, examinerade och åter släpta kom sluteligen den sanskyldiga, en röd skäggig ryss med surtouten på armen. Sedan denna afair blifvit till rätta stäld, och samtliga kommit öfver med färjan, fortsattes resan. I dag togs nattqvarter på en post statjon, som ärbjöd oss åtskilliga förut saknade beqvämligheter, ibland annat fingo vi här kjøpa färsk sik, mjölk, rom m: m: —

D: 28:de

Restes vidare i vackert väder. Landet fortfor att vara jämt, utan att några höider, backar eller berg voro synliga.

D: 29:de

Middagstiden skedde ankomsten till staden Tichvin. De dagen före oss från Pettersburg afreste och till Rostof distinerade kamrater, lågo ännu här, då vi ankommo, men afreste några timmar där efter. I brist af hästar och för att få någon hvila efter en besvärlig resa beslöts att natten här skulle passeras. Emedlertid besågs stadens märkvärdigheter, bestående hufvudsakligast i ett munk- och ett nunne kloster, de första vi varit i tillfelle att bese af dessa slags märkvärdigheter. Flere af kammeraterne besökte priom i dett förstnämnde, hvars kloster sades vara ibland dett rikaste i Ryssland. Han emottog dem höfligt, bød thé och visade sedan sjelf klostrets förnämsta dyrbarheter såsom stora höga silfver hus stakar, lampor, kronor, munk kåpor och andra prydnader, endel belagga med diamanter, ägta stenar och pärlor till ett förvånande värde. Jag öfvervar om aftonen munkarnas gudstjenst i klosterkyrkan. Nyfikenheten förde mig äfven i nunne klostrets kyrka, där jag trodde mig få se unga vackra tärnor, hvilka helgade sitt lif till vidskepliga och fanatiska

löttens uppfyllande, men fann församlingen utgjöras endast af gamla och illa klädda nunnor. En munk förrättade gudstjensten. Munkarnas och nunnornas klädsel består af svarta, mycket vida, ner till hälen räckande kåpor med bälte om lifvet samt kapuschonger af samma färg, långt nedhängande på ryggen.

D: 30:de

På f: mid: öfvervarade vi en rysk religions ceremonie, nog märkvärdig för våra protestantiska ögon. Jungfru Marie bild i klosterkyrkan skulle föras på besök till Jungfrun i en af stadens andra kyrkor. Alla munkar och präster gingo i prosessjon, tvenne ett gått stycke fram om de öfrige, viftande med rökelse kar och mumlande på några böner. Jungfrun, utstyrd med fladdrande scharlar och band, bars af en präst, på begge sidor om hvilken tvenne andra präster buru heliga fahnor, mycket granna. Priorn sjelf var härvid tillstädes, en otrolig mängd folk följde tåget. Qvinfolkens klädsel och hufvud bonader väckte ej litet vår upmärksamhet, men i anseende till den hast, med hvilken allt detta besågs, kan jag för närvarande ej så noga beskrifva dem, hvartill framdeles mera tillfelle torde yppa sig. Utom några ceremonier, som i aktogs under tåget och vid kyrko dörren, var gudstjensten, som följde häruppå, ej synnerligt olik den vanliga. Att dömma af dess omfång har Tichvin varit en temmeligen stor och välbygd stad, men dett mästa häraf låg nu i ruiner efter en eldsvåda. Sedan vi provianterat någodt för resan, anträdde den kl. 1 eft: mid:. Vägarne blefvo alt sämre och sämre, djupa och leriga, på somliga stenen belagga med kafvel broar; ingen ordentelig landsväg med å sidorna uppkastade diken fans, utan man körde endast i spår, där andra kört förut. Sönder skakade anlande vi sent om aftonen: Till byn Samina.

D: 31:ta

Framkomna hit, sjuknade Lieutenant Ridderstähle ganska illa i håll och styngn, förmodeligen följden af dagens mödor. Vi fruktade i början mycket för utgången, men lyckligt vis befann han sig betydligt bättre morgon därpå. Emellan staden Tichvin och byn Samina mötte oss en mängd foror med åtskilliga varor, tagna på dett sednare stället, emedan denna by är en nederlags plats för efector, som hit transporteras på platta fartyg, uppföre mindre åar och vattendrag, från Volga floden. Härifrån skulle nu resan för oss vidare fortsättas på vatten. Till dett ändamålet hyrdes af ryska Lieutenanten en öppen barkass, nog rymlig att herbergera samteliga med pick och pack, däribland 4 egna kibittkor samt en jagt vagn, dessutom 7 mans besättning.

September

Septemb: d: 1:ta

Om kring kl: 10 f: mid: var alt om bord, då barkassen skjöts från land och färden anträdde utföre Samina ån. Den på skyndades ömsom med rodd, skjutning med stänger eller genom dragning med lina från land. Efter några dagars resa kommo vi in i en annan någodt större flod vid namn Mologa, hvars stränder ärbjuda de vackraste utsigter af åkerfält, ängar, löfskogar, byar och kyrkor, hvilka behagligheter i förening med vårt bekvämare sätt att färdas nu tycktes täfla om att gifva oss ärsättning för den öfverståndna besvärliga resan till lands. Den enda olägenhet vi ärforo, var saknat utrymme i båten, emedan enda platsen att röra sig på var den så kallade kajutan med öppna gaflar. Men äfven detta afhjelpes betydligt om dagen, därigenom att vi hoppade i land, där trackten visade sig vacker, och promenerade utåt de gräsbeväxta stränderna, under dett barkassen i sitt jämna mak fortskred i floden. Föröfrigt förnöttes tiden med kort och tärningsspel. I mörkningen landsattes alltid vid stränderna af ängar, där höö stackarna fingo lämna bidrag till natt bädden. Vid större byar lades vanligen till, emedan sällskapet som oftast voro i behof af födo ämnen; i dem fingo köpa än ett, än annat.

D: 6:te

På eft: mid: besöktes en stor by i dylik afsigt. Vi gingo nästan manngrant upp, åtföljda af ryska lieutenanten och under officeraren. Antingen att vår ankomst bårtskrämde innevånarna, eller ock att de af en händelse voro alla ute på arbete, är svårt att säga, (dett förra troligast, emedan vi i anseende till den rådande trängseln om bord och starka sol hettan hvarken hade lust att raka oss eller för öfrigt använda någon möda på ajustisen och således ej sågo olika ut landstrykare eller andra ogärningsmän). Emedlertid var ingenstädes folk att finna. Vi som icke desto mindre voro högst i behof af någodt till uppehelle, ärhöllo ryska officerns tillstånd att taga hvad som fans. Således slog jag mig ned med Fendrick Borgenström i ett potates land, ifrigt sysselsatta med en liten skjörd af dett slaget, då en gammal gumma i fult hugg kom öfver oss med en qvast i handen. Vi satte oss straxt till ett lika alfversamt motstånd, men efter någon ordväxling, hvaraf ingendera parten förstod den andra och sedan vi visat käringen penningar, återställdes freden så fullkomligt, att hon sluteligen hjälpte till att fylla vår pose. De öfriga kammeraterna hade å sin sida ej heller varit ovärksamma, emedan då vandringen anträdde tillbakas, hade byar och en sin börda att bära. Presten i svart råck och vit natt mössa stretade med en potatis säck, som hängde honom långt ned på

ryggen, andra, varsamt vandrande med mjölk krukor mellan händerna, efter följdes af dem, som buro ägg, lefvande höns och kycklingar, hvilket alt förorsakade ett kacklande, skrikande ock noisande, som ej litet bidrog att gjöra det hela af äfventyret ganska rogande.

D: 7:de

Landsattes under en liten stad vid namn Weijs i afsigt att efter vanligheten förstärka matsäckarna, hvilket till någon del äfven lyckades, med bränvin, mjölk, smör, rättickor m: m: Emedlertid hade stadens hela folk massa kommit i rörelse för att beskåda oss som några underliga djur. Vår vårdslösade klädsel och skäggiga utseende rättfärdigade till någon del deras nyfikenhet, men uppehållet här var kort, ty sedan provianteringen var värkstäld skjöts från land. Ett stycke längre fram sågo vi ett stort kloster i sol nedgången prunka på en vacker grön kulle vid floden och en trasig kloster tjenare, roende af alla krafter, komma oss till mötes i en liten båt. När han nalkades barkassen, framräckte han ödmjukt en tenn talrick under många böner om en skärf för klostret, men vi, som icke kände det minsta deltagande hvarken för klostret eller dess tjenare, kastade endast lingon och äppel kart till honom i båten. Kloster brodren underhöll icke desto mindre hoppet om något bättre till det längsta, emedan han vigilerade länge om kring oss, roende och styrande båten med ena handen och hållande tallriken upplyftad Med den andra.

D: 9:de

Om morgonen lades åter till vid en stor by, där sällskapet försågo sig med diverse munnförråd, ibland annat med ägg, som en ung flicka sålde till oss, hvilken äfven medföljde ned till stranden för att återfå ett soll, hvaruti dessa legat. Då dett samma skulle henne tillkastas ifrån barkassen, föll sollet af en händelse i floden. Flickan skyndade hastigt fram till dess bergning, och som hon därvid omtänksamt sökte akta sina kläder för väta, hände väl, att under detta bemödande, något för våra blickar icke kunde döljas, som tvang den vackra flickan till rådnad, men hon vant emedlertid ändamålet, sollets tillrättafående. Samma dag på eft: mid: under anställd vocal och instrumentalmusik, som af kammeraterne utfördes på kajuts taket, upptecktes på afstånd vid flodens vänstra strand ett välbyggt ställe. Komna närmare, blefvo vi medelst vinkning från land anmodade att landsätta, och då dett skedde, genom en betjent uppjudna till amiral Muschinpuskin. Största delen emottogo bjudningen, ehuru ruskiga och orakade, samt endast klädda i sortouter, bonjour jackor och colletter. Vi blefvo ganska artigt emottagna af

amiralen, hans trenne temmeligen vackra döttrar och några andra fruntimmer. Genast blef af en talrik betjening ett bord serverat med stekt braxen, färskt smör, kött, ägg, vin m: m:, på hvilka läckerheter, utom vinet vi likväl gjorde föga skada, emedan vi nyss förut hade slutat vår måltid om bord. Conversatjon med damerne underhöls emedlertid ganska lifligt. Synnerligen trackterade tycktes flickorna vara af den svenska prästen, hvilken jämte sin färdighet i fransyska språket, förenade ett bildat skick med ett fördelaktigt utseende. Stora kontraster emot ryska prästerne, som för deras okunnighet och bristande seder af alt bättre folk äro illa ansedde och därför vanligen hafva sin plats vid dörren, om de någon gång få tillträde hos de förnäma. Amiralen var sjelf mycket vänlig, sade sig älska svenskarne, och om jag ej misstog mig nämnde, att han varit i Stockholm.³ Till bevis, att han värkeligen hade mening med hvad han sade, må gälla, att en svensk präst, som åtföljde en till Kostroma gufvernernent bestämd fång transport och under vägen från Pettersburg varit olyckelig att förlora alla sina saker (af hvad orsak har jag förgätit), fick af Amiralen vid besöket hos honom flere hundra rubel i present. Läget af detta ställe var ovanligt vackert. På terassen åt elfven, rikt garnerad med blommor och heckar, var ett litet batteri med små kanoner. Amiralen ägde sin egen vackra kyrka, hvilken vi i anseende till tidens korthet likväl icke fingo se invändigt. Efter ungefär 1½ timmas besök recommenderade sällskapet sig. Vid ankomsten till barkassen funno vi där före oss presenter från amiralen, bestående af inlagd braxen, och färskt smör. Vi gäfvo betjenten några rubel i drickspenningar och bådo honom framföra våra tacksägelser. Smöret, som var tillagat på svenskt vis, var nu för oss en raritet, ty dett, som vi sedan afresan från Pettersburg måst förtära, tillagas sålunda, att en stor kruka fylles med grädda, sättes i varm ugn, och grädden, som genom denna operatjon endast blifver skirad, saltas sedermera och ätes i stället för smör.

D: 10:de

På för mid: landades under staden Mologa, är lika med de öfriga små städerna vi sett, illa bygd, hvartill ej litet bidrager husens obilade väggar och gråa utseende, emedan nästan intet trähus är målat. Staden Mologa och dess omgifningar prålade emedlertid med flere vackra kyrkor och torn. Ej långt från denna stad, kommo vi in i den Stora Wolga floden, hvilken i Tverska gufvernementet tager sin början, löper genom hela europeiska och till en

³En Musin—Puschkin var i början af 1780-talet rysk minister i Stockholm och var mycket omtyckt af Gustaf III. Han företrädde af Simolin och efterföljdes af Markoff, båda bittra fiender till Gustaf III. Om den Musin—Puschkin, med hvilken svenskarne skiftade hugg under Gustaf III:s krig, kan ej här vara fråga, ty han tillhörde armén och dog redan 1804. (Anm. af utg.).

del af asiatiska Ryssland och faller sluteligen i Kaspiska hafvet, i en längd af omkring 300 mil, hvarunder den hela vägen är segelbar. Nu mötte oss altjämt stora fartyg och barkasser, hvilka dels seglade, dels drogs från land eller skjöts med stänger uppföre floden. Vi seglade med förlig vind hela dagen, stränderna omkring floden visade härliga utsigter af herr gårdar, kyrkor, byar, löf parker m: m.; härunder passerades förbi en stad vid namn Ribinsk, belägen på flodens högra strand, syntes vara någodt större än de andra vi sett. Hela följande natten roddes och vid pass kl: 4 om morgonen förbi seglades en liten stad i Jaroslavska gufvernementet vid namn den Romanoff, dit 8 finska officerare redan voro ankomna för att genom tråka fångenskapen.

D: 11:te

Änteligen nalkades äfven vi småningom hamnen. Denna dag vid pass kl: 1 efter mid: landades under staden Iaroslavs murar, målet för vår resa, som Gudi lof nu lyckeligen slutades efter en färd af nära 80 svenska mil från Petersburg. Följande landsmän hade före oss hit ankommit, likaledes bestämda att härstädes af bida krigets utgång nämligen:

- Af Björneborgs Regemente [Rusthålls bat.]
 - Capitaine [Axel Gabr.] RIBEN.
- Flottans Sveaborgs Eskader
 - Capitaine [A. J.] KYHLE.
 - d:o Lieutenant [E.] FLOR.
- Enke Drottningens Lif Regemente
 - Lieutenant [Magn. Maur.] BROBERG.
 - d:o Adjutant BLOM.⁴
- lägerhornska Werfvade Reg:te
 - Capit: [Karl Henrik de] CARNAL.
 - d:o Capit: [Klas August] CHARPENTIER.
 - d:o Fendrick [Berndt Joh.] AF FORSELLES.
- Tavaste Hus Reg:te

⁴kom till oss först sednare på hösten, från staden Romanoff

– Bataillons Predikanten PERANDER.

Underrättade om vår ankomst, fingo vi genast besök af flere ibland dessa herrar, hvilka ej litet fägnade sig åt att se antalet af deltagare i sitt öde så betydelligen ökat. Först kl $\frac{1}{2}$ 6 kom hästar till sakernas upphämtande. Qvarter anvistes oss hos borgerskapet, 2 à 3 i hvar rum. Möbler vi ärhöllo, bestodo på de flästa ställen i ett bord med några stolar samt sängstelle utan kläder. Här i staden råkades för andra gången kammeraterna, som skulle till Rostoff, hvilka först på följande dagen afreste.

D: 12:te

Skedde almän uppvaktning hos stadens och provinsens gufverneur prins Galitzen, som vänligt och höfligt emottog oss. Sedermera åts middag tillsammans på ett tyskt värdshus, där några bålar tömdes samt tacksägelse och afskeds skålar dracks med vår hederliga beledsagare Lieutenant Nordbäck, hos hvilken vi, i anseende till dess beskedeliga och välvilliga uppförande under resan, stodo i mycken förbindelse. Under fortsättningen af detta muntra lag, fingo vi höra en sång i rummet brede vid, som tycktes vara svenska. Ej litet förundrade öfver denna okända landsmans närvaro, öppnades dörren, och för vår syn presenterade sig en karl, klädd från topp till tå i gråa trecot kläder, stående med ena foten på en stol och med den andra på ett bord, fullsatt med öhl glas, declamerande en air ur Gustaf Wasa för en tysk skomakare, som half full satt och hörde på. På tillfrågan hvad han var för en lustig kurre, svarade han blygsamt, att han var född svensk, rest mycket verlden omkring och för närvarande angagerad hos en prins Labanoff såsom narr eller rolighets minister. Vi kunde ej annat än lyckönska prinsen till sin acquisitjon, ty mannen var ett värkeligt original. Afskedet från Lieutenant Nordbäck skedde ej utan rörelse å ömse sidor. Han skulle dagen därpå återvända till Pettersburg. Med honom skref jag bref till mina föräldrar.

D: 13:de

Togs vår nya förvisnings ort närmare i besigtning. Staden Iaroslavl, liggande vid Wolga floden, som här redan har en bredd af omkring 5 à 600 alnar, är ibland de större städer, i synnerhet hvad etendun vidkommer, men som den innom sitt område äger flere öppna och obebyggda platser, kan ej folk mängden öfverstiga 20 à 25,000 personer, med begge förstäderna inberäknade, hvaraf den ena ligger på andra sidan om Wolga floden. Staden har fordom varit befäst, hvaraf ännu flere vallar med portar och torn äro i

behåll. Lika med alla de ryska städer vi sett in i landet, är Jaroslavl illa bebyggd. Med undantag af några kyrkor med antikt utseende har staden ingenting märkvärdigt i bygnads vägen att framvisa. Kyrkornas antal i Ryssland öfverstiger allmänligen förhållandet till folkmängden. Således utgör deras antal i Jaroslav öfver 40, utom 2:ne munk-, och ett nunne kloster, samt dessutom små kapell i alla nicher och portvalf, där rum för en Jungfru Marie eller St: Niclas bild varit att ärhålla. I staden bodde flere af den rikare och förnämre adeln, däribland en vid namn Karnovitz⁵, som straxt vid de första kammeraternas ankomst, offererade 4 af dem jämte bonings rum fritt alting i sitt hus.

D: 20:de

Skickade Guvernören till samtliga fångarna fri billjetter till spektaklet, som gafs om afton.

D: 23:de

Upvaktades Guvernören genom en deputatjon af fångarne, som aflade tacksägelser för bjudningen till spektaklet.

D: 25:de

Flyttade jag från dett förstbekomna qvarteret hos en forman till en ljusstöpare, där endast jag och conducteur Granstedt kommo att bo tillsammans.

D: 26:te

Blefvo vi alla svenskar bjudna på middag till den förut nämnde adelsmannen herr Karnovitz. Han och hans 3:ne döttrar jämte en son visade oss all möjlig uppmärksamhet. Efter måltiden sedan kaffe var druckit, infördes vi i ett stort musik rum, där en fullständig vocal och instrumental musik uppfördes af till en del samma personer, som biträtt med servering och uppässning under midagen; däribland igenkändes en kammartjenare, som blåste 1:ta valthornet, en annan fagott, kusken första trumpetten och så vidare. Fröknarnas kammarjungfrur Accompanierade med rätt vackra röster till några sångstycken, som utfördes af orkestern. Dessa virtuoser voro samtliga herr Karnovitz slafvar,

⁵Vid min första bekantskap med Öfverste Lieutenant Vulff, ärfor jag, att han 20 år förut, eller under förra finska kriget, varit fången i Jaroslav och hos samma herr Karnovitz njutit mycken höflighet.

hvilka, ägande anlag för musik, blifvit med mycken kostnad undervista i denna talent dels i Musskov, dels i Pettersburg. Han ansågs ibland de rikare, såsom ägande 800 slafvar, (måttstocken hvarefter magnaternas förmögenhet beräknas i Ryssland). Dessa lif egna stå till sina herrars tjenst, men genom mera mänisko älskande författningar äro de tjenandes öde allmanneligen ganska lindrigt. Alla, hvilka ej behöfves till den dagliga uppassningen eller kunna användas vid egendomarne, få pass att i städerna eller annorstädes medelst sjelfvald industri söka sin bärgning. Dessas års skatt till herren är omkring 5 rubell, men i samma mån slafvens vilkor förbättras, förhöijes dess herres inkomster, som ofta stiga till 2 à 300 rubell af köpmän och krämare. Rättigheten att äga och köpa lif egna lærer endast tillhöra adeln och militära samt civila tjänstemän af officers rang. Medelpriset för en ung karl är vanligen 500, och för en qvinna 150 à 200 rubell.

Oktober

October den 9:de

Skref jag bref till mina föräldrar, som afgick genom Gufvernörn.

D. 12:te

Gafs på Gufvernörns födelse dag ett fri spektakell samt stort fyrvärkeri. Ingen af oss voro bjudne till dessa högtidligheter.

D. 13:de

Skedde middags tiden eldsvåda uti ett hus näst intill där Capitaine Charpentier och Kyhle med flere bodde. Olyckan hotade med en allmän förstörelse, hvarföre samteliga fångarna hjälptes åt att rädda de för elden flyende kammeraternas efecter, men till lycka var hela den gatan bebyggd med sten hus, och som väderleken var lugn, hämmades elden, så endast dett i tända huset nedbran, hvarföre de en stund husvilla kammeraterne innan natten åter fingo bebo sina rum.

D. 19:de

Kl. 4 om morgonen väcktes jag och min kammar kammerat af ett ovanligt skrik och eldsken, som eclarerade hela rummet, förordsakat af en eldsvåda i vårt granskap tvärs öfver gatan. Äfven i huset, som nu brann, bodde flere

svenskar; vi skyndade genast till deras räddning, men funno dem redan samteliga, såsom tidigt om elden underrättade, med alla sina saker packade på kibittkor färdiga att lämna gården. Jag och Granstedt, som icke heller ansågo oss säkra i vårt kvarter i anseende till eldens närhet, togo samma parti med de öfriga, packade äfven in i hast, och samteliga hjälptes sedan åt att draga kibittkorna i säkerhet. Elden rasade emedlertid förtviflat, eldsläckningsanstalterna voro dåliga och fast än prästerna och munkarne till stället framburit och emot en på gatan liggande timmerhög uppradat en mängd bilder af Jungfru Maria, St: Niclas, apostlar med flere, hvilka af den starka hettan jämmerligen svettades i sina oljo målade ansigten, kunde intet hjälpa, utan nästan hela dett itända kvarteret strök med. Fram på dagen, då all fara var förbi, ville jag och Granstedt återtaga vårt kvarter, som af elden blifvit oskadat, men dett var omöjeligt att kunna förmå värden att taga emot oss. Sluteligen nödgades vi samteliga, som blifvit husvilla, att tränga oss in hos de öfriga kammeraterna, som bodde i staden. Jag med min kammar kammerat blefvo emottagne af Kapitainerne Charpentier och Kyhle.

November

Novemb: d: 1:ta

Voro vi samlade hos värden på tyska värdshuset Herr Schacmeijer. Drucko några bålar punch och sjöngo svenska folksången på Konungens födelsedag. Samma afton föll den första snön sedermera blef qvarliggande.

d: 3:ie

Började vi att med Capt:ne Charpentier och Kyhle hålla hushållet tillsammans. Ända dit intils medförde omsorgen för lifs uppehållet oss ej ringa bekymmer. Dag tractamentet, som endast utgjorde 50 kopek eller $\frac{1}{2}$ rubell, svarande emot 16 sk:r svenska RGsedlar, räckte engång icke till middagen, i fall vi hade ätit på värdshuset. Utan all betjening och okunniga i språket, inskränkte sig således våra arangementer i matvägen till att om aftnarna i mörkret smyga ut hvar på sitt håll att köpa någon föda, som under kappan braktes till kvarteret. Kunde någon gång en fårstek sålunda bekommas, som sedermera i panna stektes i kackellungen, blef dett en högtids anrättning. Nu började fångarna likväl att almänt assosiera sig i kotterier, sålunda, att flere tillsammans hyrde sig en rysk hushållerska, som efter ordination upphandlade och anrättade maten. Genom denna anstalt komma vi att äta ordentliga mål, och kostnaden för middag och afton öfversteg sällan 6 à 7 rubel i

månaden.

d: 7:de

Blefvo samteliga svenskar bjudna på bal och soupe hos en adelsman vid namn Pischimski; här dansades till långt på natten.

d: 8:de

Inflyttade jag och Granstedt i vårt förra qvarter hos lius stöparen, som änteligen efter mycket krongell och flere hos Gufvernörn anförda klagomål blef tvungen att emottaga oss.

d: 18:de

Var jag jämte trenne andra kammerater bjudna till middagen hos Gufvernörn. Både han och hans prinsessa voro mycket artiga och vänliga; den sednare i en ålder af 36 à 40 år såg bra ut och hade ett lätt och intagande väsende.

d: 20:de

Skref jag bref till mina föräldrar, som afgick med posten.

d: 23:de

Spisade jag med 5 andra kammerater åter middag hos Gufverneuren, då vi vid afskedet blefvo inviterade, att alla onsdagar och söndagar äta middag därstädes. Samma bjudning hade skett dem af kammeraterna, som voro dagarna före och efter oss till middag hos Gufverneuren, hvilkens afsigt således var, att alla dagar i veckan se några af fångarne hos sig, utom om söndagen, då han väntade oss alla. Detta bevis af välvilja och artighet öfversteg all vår väntan, hälst en längre tid förbigått, hvarunder vi icke hört af någon bjudning från Gufvernörn, likväl förordsakat af ett missförstånd, som sedermera blef upplyst.

d: 27:de

Som var 1:ta advent höls af regements pastor Grevillius svensk gudstjenst i Capitainerne Charpentiers och Kyhles rum. Den bevistades utom af samteliga fångarne äfven af herr Karnovitz och några tyskar. Predikan, som till ämnet afvek från dagens text och var lämpad till vår och fäderneslandets

närvarande olyckor, utfördes förtreffeligt; den andakt och djupa sinnesrörelse, som härunder bemäktigade oss alla, spridde äfven sin värkan på de främmande åhörarena, hvilka fast icke förstående predikans innehåll, likväl ej kunde återhålla den i ögat trängande tåren.

d: 28:de

Bevistades ett societets spectacl hos herr Karnovitz, som till dylika nöijens begagnande ägde sin egen fullkomligt decorerade och med loger samt amfitheater inrättade theater hus.

d: 30:de

Spisade vi samtliga middag hos Gufvernörn.

December

December d: 9:de

Ärhöllo vi af Gufvernören tillskickandes assemblè biljetter för afton. Localen för såväl allmänna baler som maskrader var en stor salon i barnhuset utan före dess kyrka. En dörr utgjorde således skillnaden emellan helgedomens och nöijenas tempell.

d: 13:de

Tillställdes oss genom herr Kamovitz entre biljetter att begagnas för hela vintern till alla essembleer och maskerader, af hvilka åtminstone hvarje tisdag en skulle gifvas.

d: 19:de

Hugnades jag änteligen med 2:ne kär komna bref af mina föräldrar, de första jag ärhållit sedan min skilsmessa ifrån dem. Dett älsta var datterat den 17:de october och dett sednare den 14:de november, innehållande ibland annat, att söta far genom Hultman i Ekenäs, tillsänt mig 50 rubell, som jag samma dag från Hartin i Pettersburg ärhöll på posten. Om aftonen voro vi alla svenskar bjudna på bal hos en adelsman vid namn Bartinieff. Efter vanligheten varierades med åtskilliga danser, hvaribland vi för första gången här sågo en rysk natjonel dans, kallad dufve dansen (golubez); mera vacker och full af

uttryck kan svårligen någon folk dans vara. Den dansas vanligen af två personer af begge kjönen, som ställa sig gent emot hvarandra; den skall föreställa en kärleksförklaring, som medelst mycket talande pantomime åtbörder, tillbjudes, afslås, förnyas, villfares. De dansande nalkas och aflägsna sig ömsom från hvarandra. Den utfördes med största behag (fast denna gången endast af ett par) af dottren i huset, en ung och intagande flicka⁶ samt af en rysk yngling. Balen räckte till $\frac{1}{2}$ 3 andra morgonen.

d: 20:de

Bevistade jag den allmenna assemblen och dansade.

d: 21:ta

Skref jag bref till föräldrarne, som afgeck med posten.

d: 24:de

Iul gröten åts af alla fångarna tillsammans på tyska värdshuset. Samma afton gafs den första publika Maskerad balen på Kejsar Alexanders namns dag. Ingen af oss hade förut sett någon maskerad, hvilka sedan konung Gustaf den III mord varit förbjudna i Sverige. Vi voro således ganska pickhågade att få se detta slags lustbarhet. Men som vi nu firade annalkandet af den mäst helig hålna högtiden i latterska församlingen, togs ämnet mycket i öfvervägande, huruvida på en sådan afton någodt deltagande i dett ärbjudna nöijet kunde äga rum. Nyfikenheten segrade sluteligen öfver alla betenkligheter. Flere af oss besökte altså efter soupén maskraden. Vi dröjde där likväl endast en liten stund utan att vidare deltaga i nöijet. Ryssarna, som ännu hade 12 dagar till sin jul och dessutom ej räkna den ibland sina förnämsta högtider, kunde ej öfvertygas, att någon religieusitet gjorde oss denna afton så fjera, utan förmodade snarare, att vår fientliga sinnesstämning emot deras Kejsare härtill var rätta ordsaken.

d: 25:te

Jul dagen höls åter af pastor Grevillius svensk gudstjenst i dett vanliga rummet. Gufvernörskan, som om den förut hållna fått en fördelaktig beskrifning,

⁶Denna Fröken Bartinieff dog påföljande vår, som dett sades af för mycket förtärd vin ätticka, af hvilket hon, till ärhållande af blek hy, som var högsta modet, dageligen hade njutit betydlig portjon.

hade begärt att blifva underrättad, när gudstjenst nästa gång skulle intrefa, då hon ville öfvervara den samma; och så infan hon sig nu på utsatt tid, afhörde gudstjensten med mycken uppmärksamhet, och efter dess slut complimenterade hon presten på dett artigaste, utbad sig hans predikan öfversatt på fransyska, bjöd oss samteliga till middagen och afreste i sin med 6 hästar förespända vangn. Flere kammerater emottogo äfven prinsessans bjudning, men jag med de flästa andra valde häldre att i all frihet äta vår beställda middag hos herr Schacmeijer.

d: 27:de

Bevistade jag den allmenna assemblèen.

d: 28:de

Spisade vi middag hos Gufverneuren, som då inviterade samteliga svenskarna på bal och soupé till följande dagen.

d: 29:de

På geck balen hos Gufvernörn. De yngre kammeraterne, alla klädda i vita under kläder, strumpor och skor, dansade tappert, hvartill Gufvernörskan med mycken artighet sökte animera oss. Sälskapet, som utgiordes af flere hundra personer, åtskildes först kl: 3 andra morgon.

d: 31:ta

Voro samteliga svenskar bjudna till middagen hos herr Karnovitz. Efter måltiden lät en af fröknearne höra sig på forte piano.

1809

Januarij d: 2:dra

Ärhöll jag bref hemifrån, daterat Eknäs den 6:te December. Samma dag om afton, gafs af Fru Nikiffiroff i barnhusets stora salon en maskerad bal, hvartill vi dagen förut ärhållit bjudnings billjetter. Balen var präktig och lysande; en mängd caractairs masker utmärkte denna framför den förra maskraden. Om midnatten souperades vid de mäst rikt ordnade bord, jag någonsin sett. Ibland annat var ett sådant öfverflöd af deserter, att sedan soupen var slut, stod ännu på bordet korgar fulla med fruckter, confecturer m: m: Värddinnan,

ett ungt och vackert fruntimmer, visade på alt sätt sin uppmärksamhet emot oss svenskar, hvaribland Lieutenant H:— icke åtnjöt den minsta delen. Hennes man, äfven närvarande, tycktes ej mera än de öfriga gästerna hafva med arrangementerna att beställa.

d: 3:je

Blef oss bekant att finska ständerna, som då voro samlade i Pettersburg, hos Keijsaren hade gjort anhållan om befrielse ur fångenskapen för sina i Ryssland varande landsmän, hvilket Keijsarn på de villkor biföll, att ständerna skulle sjelfva ansvara för de hemförlofvades politiska uppförande medan kriget varade. Tillfölje häraf fingo alla fångar, hvilka ibland dessa ständer ägde personliga bekantskaper, tillstånd att hemresa, men de öfriga tilsvidare stanna kvar. Samma dag skref jag hem bref, som afgeck med posten.

d: 7:de

Middags tiden återvände således till Fosterlandet, muntra och glada⁷ följande 16 landsmän nämligen:

- Capitaine Kyle
- d:to Charpentier
- d:to Carnal
- Lieutenant Ramsaij
- d:to Rotkirck
- d:to Engeström
- Reg:ts Pastor Grevillius
- Conducteur Granstedt
- Capitaine Riben
- Major Lode
- Lieutenant Flor
- Fendrick Munsterhjelm

⁷utom Fendrick B., för hvilken den vackra Fröken Mauliskins boijor blifvit så behagliga, att om dett berott af honom, han troligen aldrig öfvergifvit dem.

- d:to Finkenberg
- d:to af Forselles
- d:to Bronikoffski
- d:to Blåfjeld

Vi qvarblifvande följde dem ett stycke på vägen och skildes sluteligen ej med tårar ögon från dessa våra trogna följleslagare. Lika öden, länge delade, hade emellan flere af oss sammanknutit vänskaps band, hvilka nu genom skilsmessan, om ej upplöstes, likväl med de flästa här i tiden icke heller troligen mera kommo att förnyas. Med Granstedt såsom boende i Ekenäs skref jag till mina föräldrar.

d: 8:de

Började jag att äta i Lieutenant Kihlströms bolag.

d: 9:de

Feck jag åter tillfelle att skriva hem, med reg:ts kammeraten L: F: Aminoff, som från Rostoff med flera andra återvände till Finland.

d: 10:de

Ankom från Pettersburg för att öka vårt antal Lieutenant [Fred. Reinh.] Munk vid Nylands Regemente. Denna figur var för oss alla aldeles obekant; yttre utseendet låfvade ej heller synnerligt vid första aborden, ty utom garderobens släta tillstånd var näsan belaggd med kylsår i trenne särskilda afdelningar. Herr Lieutenanten för öfrigt af dett spirituosa någodt ankommen, förklarade genast sig vara aldeles renonce på contanter, och att han såväl i detta som andra afseenden räknade på de nya kammeraternas bistånd. Hvad var här att göra? Intet kunde vi låta honom förgås af hunger och elände, således var ej annat parti att välja än upptaga honom med i bolaget och till säkerhet för betalningen få anvisning på aflöningen. Alt detta blef till contrahänternas ömsesidiga nöije uppgiort, och den resande kammeraten vid vår tarfliga måltid genast instalerad. Likväl hade bolaget sedermera af denna nya intresenten ofta olägenheter.

d: 12:te

Flyttade Lieutenant Ridderståhle i samma rum med mig, emedan begge af oss i de bort resta förlorat byar sin kammar kammerat. Samma dag tillställdes oss billjetter genom en police officer till spektakel, bal, och soupé hos Gufvernörn. Bjudningen antogs mangrant. Spektaklet gafs på ryska och utfördes förtreffligt af societéns medlemmar. Efter spektaklets slut, börjades balen. När kl. slagit 12 om natten, skedde en stunds uppehåll i dansen, emedan ryska nyåret då ingeck och nyårs gratulationer utdeltes och emottogs från alla sidor. Synnerligen utmärkt vid detta tillfelle, var tillställningen af en rysk präst, som då kl. slagit 12, inträdde med en mängd små barnhus gossar, hvilka med spåda, men vackra röster gemensamt afsjöngo några nyårs vers till Gufvernörens, deras beskyddares ära, hvarefter de åter afträdde. Under aftonen hade Gufvernörn för någon af kammeraterne gjort den anmärkningen, att vår nykomna landsman Lieutenant Munk icke måtte vara synnerligen rogad af spektakler, emedan han därunder såfvit ganska bekvämt med armarne i kors under hufvudet. Denna anmärkning var så mycket ledsammare att afhöra, som Gufvernörn visat svenskarne den utmärkta artigheten att lämna dem plats i de förnämsta logerne. Den ifrågavarande tilldragelsen hade emedlertid ingen af oss uppserverat, men Munkens ännu rusiga utseende gaf all trovärdighet åt händelsen. Vid soupén, som serverades för cavaljererna vid flere små bord, hade Munken med 3:ne ryssar fått plats vid ett af desse. Dett dröijde ej länge, innan man säg honom förskansad med alla de bouteiller, som fans på bordet, och så snart någon af ryssarne sträckte sin hand åt dessa Munkens älsklingar, gaf hans bistra ögonkast tydeligen tillkänna missnöijet och afunden däröfver. Till all lycka uppserverade jag i tid denna hans sinnes stämning, innan något vidare utbrott skedde, och kunde med vänlighet förmå honom, att lämna dessa näsvisa bordskammerater och i all tysthet i sällskap med mig begifva sig hem.⁸ För Tit: Munk medförde händelsen likväl den följden, att han framdeles hvarken blef tillsagd, då någon bjudning intreffade, eller i någons sällskap feck profitera däraf.

d: 13:de

Besöktes om aftonen den allmänna maskerad balen. En otalig folkmängd af alla klasser hade i dag där stött tillsammans, mästa delen utstyrda i åtskilliga costumer och masker.

⁸Ankomna på gården ropade en kusk griska [sork] åt oss, ett skäls ord, som alltid brakte Munken i raseri, och innan jag hant mellan komma låg ryssen ned rykt från kusk bocken, några medlande ord af mig, räddade oss från vidare äfventyr.

d: 14:de

Inviterades vi af Gufvernörns på fransyskt spektakel, som gafs samma afton, efter hvars slut Gufvernörskan till kammeraterne, som bevistat dett samma, förnyade sin förra bjudning, att fyra af oss alla dagar skulle vara välkomna till middagen, en bjudning, som sedan de andras afresa, af oss qvarblefna varit försummad.

d: 18:de

Ryssarnas 13:de dag Jul, höls en stor fäst under namn af Iordan. Sedan i kloster kyrkan var hållit gudstjenst, som af Erke priorn, Gufvernörn och de förnämsta af Adeln öfvervarades, bröt församlingen upp därifrån. Främst i spetsen gick en präst med Christi kors, därefter Erke priorn med en väldig skara munkar och präster, åtföljda af heliga fahner och guda bilder i skåp, burna på bårar. En folkhop af flere tusende personer utgjorde efter droppen. Tåget fortskred utföre backen ned på isen af den lilla floden Kottka, som nära här intill faller i Vollgan. Uti isen var upphuggit ett vak, hvaruti befans nedsänkt ett stort kar, ej djupare än att vattnet hindrades dit intränga, öfver altsammans syntes upprest en himmel, utsirad med åtskilliga målningar. Vid Priorns ankomst till stellet nedsteg han i karet, läste några böner, velsingnade vattnet och doppade sluteligen Christus med korset däruti, som straxt åter upptogs, hvar efter vatten östes uti därtill medtagna silfver fat, hvilket af prästerna i starka klunkar förtärdes, och rästen stänktes på folket med en borste. Efter seremoniens slut, skockades menigheten om hvaran ned till brunnen för att få smaka af dett invigda vattnet. De som icke medförde skålar, byttor och andra kärill att ösa uti, snörplade med händerne, alla angelägna att få först, emedan dett troligen genom dröismålet skulle förlora i sin kraftighet. Prosessjonen återvände till klostret i samma ordning, som den utgått därifrån. I den trängsel, som uppkom nära kloster porten, där alla strömmade in, höll jag på att af folkmassan blifva ihjäl trampad, emedan en fanatisk ryss, för dett jag ej nog hastigt tog hatten af mig för gudarna i skåpen, som tågade förbi, stötte mig med sådan fart i ryggen, att jag föll framstupa och öfvervandrades genast af hundrade tals mäniskor, men lyckeligt vis föll jag utmed kloster muren, i stöd mot hvilken jag sluteligen arbetade mig upp på benen. Hatten den gick förlorad, men någon annan olägenhet kände jag icke af händelsen.

d: 25:te

Om aftonen, då jag med mina vanliga spiskamkamerater, sedan vi ätit, ämnade gå på maskeraden, intreffade med Lieutenant Munk, som vid tillfället var väl plägad, ett uppträdde af egen art. Han frågade oss nämligen, hvart hän vi så klädda ämnade oss? Vi svarade: på maskeraden. Härvid yttrade han sin förundran där öfver, att ingen sagt honom till och mente tro på, att äfven han kunde hafva lust att öfvervara en sådan lustbarhet. Häremot gjordes åtskilliga invänningar, men ingenting tycktes vilja ändra hans föresats, hvarföre en af kammeraterna, i nog tydeliga ordalag, nödgades gifva tillkänna ordsaken, hvarföre, vi hvarken nu eller framdeles ämnade att taga honom med i vårt sällskap. Häröfver uppbrakt, arbetar han sig upp ur sängen, där han satt, lossar från stöfveln den ena järn beslagna galoschen, och om vi ej genast öfvermannat honom, hade säkerligen någon af oss fått ett dråp slag. Som handkrafter emedlertid nu kom ensamt att gälla, fraktades go junker fast med mycket prut ut genom dörren och vidare inn i sitt i samma farstuga belägna rum, hvartill dörr med hänglås stängdes utanföre, hvarefter vi vandrade på balen. Dagen där på togs Munken före i alla fångarnas närvaro, han erkände sitt fel, låfvade bättring och afsade sig därjämte alt anspråk, på delaktighet i de nöijen och bjudningar som för oss andra framdeles kunde yppa sig.⁹

Februari

Februari d: 17:de

Spisade jag middag hos Gufvernörn och bevistade maskeraden om aftonen. Efter vanligheten var den besökt af mycket folk.

d: 19:de

Som var en söndag anställdes af noblessen kl: $\frac{1}{2}$ 12 på dagen en costum bal i den vanliga localn. Balen börjades så snart barnhus barnen kommit ur sin kyrka och passerat dans salongen. Costumerne voro utsökt eleganta. bansen varade till kl: $\frac{1}{2}$ 3, då sällskapet åtskildes för att samma dag om aftonen åter råkas på den vanliga maskeraden.

⁹Detta löfte höll han äfven sedermera, men ofta hände, att, då han var full, vi nödgades stänga in honom, emedan han, fast eljest stilla och fredlig, i detta tillstånd alltid ville ut att slåss med, stadens tjuf poikar, för ett af dem emot oss ofta nyttjat skäls ord griska, som sades betyda rätta och användes af pöbeln emot alla utlänningar.

d: 22:dra

Skref jag bref hem, som afgeck med posten.

Mars**Mars d: 6:te**

Ärhöll jag bref hem ifrån af den 31:te Januarij, till svar på mitt af den 21:ta December sistl: år.

d: 12:te

Var hos Gufvernörn en stor middags bjudning, och som denna intreffade under ryssarnas fasta, då intet kjøtt får ätas, ehuru undantag gjordes för oss svenskar och några ryska officerare, äfven närvarande vid bordet, hvilka ej så noga äro bundna vid denna penitence, serverades där med åtskilliga fisk rätter, hvaribland med sterlet, en fisk, som fångas i Wollga floden och anses för den välsmakligaste i verlden, och som den tillika utgjör en lux artickel på de högmögnas bord, är dett ej ovanligt, att då den går till en viss storlek, den betalas med 25, ja ända till 50 rubel stycket. Sterletten, hvilken vi nu åto, kunde till storleken likna en vanlig karp och var rödgul i kjøttet, serverades kall som krum gädda, utan sås, men ägde icke desto mindre i mitt tycke en ovanligt läcker smak. Wid bordet dracks skålar för Gufvernörens lyckliga resa till Pettersburg, som dagen därpå skulle företagas, som dett troddes i afsigt att kunna utvärka nåd för en nära slägtinge, hvilken slagit ihjäl sin slaf, och nu enligt de nya, af Keijsare Alexander strängt handhafda lagarne till slafveriets förmildring, skulle gälda lif mot lif. Den brotslige adelsmannen befant sig emedlertid ännu på fri fot, fast undangjömd i Iaroslav.

d: 16:de

Afsänt bref till föräldrarne med vanliga posten.

d: 21:ta

Bekom jag bref hemifrån, daterat Ekenäs den 10:de Februarij samt af Torsten Jägerhorn från Pettersburg af den i 11:te Mars.

d: 25:te

Ömsade jag kvarter, från ljusstöparen Ifvan Ifvanovitz, till en portvacktare (dvornick).

d: 30:de

Inflyttade Lieutenant Hjelmstjema och jag tillsammans i ett större rum hos samma dvornick.

April**Aprill d: 2:dra**

Ärhöll jag bref från söta far, daterat Ekenäs den 3:ie Januarij, hvilket förmodeligen varit öppnat af Hartin i Pettersburg och därstädes en längre tid legat öfver. Samma dag om aftonen firades palm söndagen med gudstjenst i stadens kyrkor, hvarunder alla åhörare stodo med små brinnande vax ljus och vide qvistar uti händerna; på qvistarne voro ulliga knoppar utslagna.

d: 9:de

Ingeck påsk högtiden. Redan kl: 12 om natten förkunnades Christi uppståndelse med illuminatjon och klock ringning i kyrko tornen. I alla kyrkor och kloster höls gudstjenst samma tid. Denna förrättning har i grekiska kyrkan allmänneligen någonting mera högtideligt med sig, dels i anseende till den prackt där råder i decoratjonerne, dels för den mängd vaxljus, som alltid under gudstjensten brinna för de af guld och silfver lysande helgon och guda bilderne. Äfven den vällucktande rökelsen, som prästerna frikostigt slösa på församlingen, tycks bidraga härtill. Nyfikenheten förde mig om natten i flere af kyrkorne, men stannade sluteligen i Erke priorns kloster kyrka, där de förnämsta af adeln voro samlade. Priorn sjelf förrättade gudstjensten, åtskilliga ceremonier och upptåg fäste vår uppmärksamhet. Ibland annat bars Christi kors af prästerna i prosessjon flere varf kring kyrkan, under ständigt upprepande Christus voss Christ (Christus är uppstånden); medan detta fortfor, kystes karlar och fruntimmer om hvart annat, en helig skyldighet, som ingen kunde undandraga sig. Såsnart en räckte fram mun, och sade Christus voss Christ, var den andra nödsakad att upprepa samma ord och aflämna kyssen. Äfven vi svenskar lärde oss snart de hemlighetsfulla orden för att som ägta ryssar kunna deltaga i denna andagts öfning. Ibland sämre folket fortfor denna seremoni under hela påsk helgen med dett tillägg, att då kyssen

utdeltes, bytte de kyssande om ägg med hvarandra, till hvilket ändamål man var försedd med hård kokta ägg i fickorne. Posk högtiden, som i Ryssland anses för den förnämsta, firas där äfven med flere allmänna lustbarheter såsom gungning, promenader och åkning utföre isbergen, hufvudsakligast i dymmel veckan, ryssarnas carnevals tid. Då ses granna equipager i all ståt hela efter mid: fara gata upp och gata utföre mäst i gående. Isbergen uppföres hälst på floder och tillskapas sålunda: En bjelk ställning, 6 à 7 famnar hög, förses på en sida med trappsteg för uppgång och den andra bekläs med is eller snö, som öfvergjutes med vatten. Här utföre åkes i små kjällkar eller slädar, i brist af bättre äfven i tråg och korjar; ju längre banan ned om backen är sopad och is beklädd, ju längre drifver åkdonet. Folket deltaga i dessa nöijen med all liflighet. Också är ryssen i allmenhet en glad människa, en lycklig lättsinnighet och egen sorglöshet åtföljer honom under hela dess lefnad. Den gemena ryssens glättighet yttrar sig mästadels medelst sång och dans. Hvert och ett gjöromål, äfven dett besvärligaste, förljufvar ryssen genom sång. Sol-daten efter den mäst smärtsamma bestraffning är genast färdig att sjunga. Jag har sett ryska recrüter fettrade i järn för att transporteras till regementerne likväl dansa i sina fångsel och knäppa på balalaikan (en sorts violin med 3 strängar) ehuru enligt ryska militairens organisation ingen af dem ägde någodt hopp att mera här i tiden få återse sitt hem.

d: 14:de

Ankom bref af söta far, daterat Ekenäs den 25 Mars.

d: 17:de

Skref jag hem till Torsten Lägerhorn och Granstedt, som afgeck genom Hartin i Petterburg.

Maj

Maij d: 1:sta

Firade 6 af oss 1:sta Maj hos Schakmeijers medelst en god middags måltid, och därefter tömdes ett antal bouteilljer Similinka, ett vin som i smak och bornering mycket liknade champagne, och sades vara brygt af björk lake. Fram på afton vandrade sällskapet, hvar och en med sitt lilla rus, tysta och stilla hem.

d: 3:dje

Intreffade hos ryssarne åter en religions fäst, likt den, som kallades lordan, med den skilnad, att seremonierne, hvilka då utfördes på isen, såsom korsets neddoppande, vattnets välsignelse m: m: nu förrättades vid stranden af samma lilla flod. Också gaf närvarande tillfelle mera utrymme åt den till flere tusende personer församlade menigheten att släcka sin andeliga törst af dett välsignade vattnet, emedan floden nu öfversvämmande alla sina bräddar.

d: 11:te

Skrifvit hem under Capiten Carnals Couvert directe på Helsingfors. Samma dag ankom bref från söta far och Granstedt, daterade Ekenäs den 18:de aprill. I dessa dagar skedde islossningen på Wollga floden. Dett var någodt högtidligt i den syn, då isen på engång med dån och brak bröt upp och anträdde sin färd utföre den stora floden.

d: 15:de

Vid denna tid ankommo de första fartygen af den handels flotta, som öfvervintrat i Kostroma gufvernement, och nu efter omkring 2:ne års bortovaro, var på sitt återtåg från trakterna af asiatiska gränsen. Dessa fartygs antal geck till flere hundra, emedan Vollgan i flere dagar syntes alldeles betäckt af dem. Deras transporterande uppföre floden skedde dels med boxering, dels med dragning från land eller skjutning med stänger om bord, hvarföre detta mödosamma arbete ärfordrade ända till 75 à 100 mans besättningar på fartygen

d: 28:de

eller Pingst dagen utmärktes icke af annat än en allmen promenad af bättre och sämre folk, anstald i den så kallade Sommar trädgården eller parken, belägen utan före stadsporten vid vägen till Romanoff. Ett vackert väder hade i dag lockat ut hela staden, alla i sin klädsel på dett präcktigaste utstyrda. Ryssens kläde dräkt består af en lång, ända till hälarne räckande räck, skjörten i många veck, bar i halsen, gördel om lifvet, hvaruti hänga vantar, piska, knif, yxa m: m: I stället för skjorta bär han vanligen en tröija af brokrandigt lärft. Strumpor brukar han intet, utan föttren och benen äro lindade med linne lappar, hvaröfver han drager stöflor, i stället för hvilka äfven nyttjas skor af bast eller läder. Den välmående ryssen har likväl skjortor, strumpor och stöflor samt racken af fint kläde, om vintern fodrad med dyrbart pelsvärk. Alla nyttja långt skägg. Qvinfolken bära en vanlig kjortel

och lifstycke utan ärmar samt ett snygt och uppkrusat lintyg. Om vintern här öfver en slags kort pelis, som endast räcker till lifvet, men fodrad med pälsvärk. Deras hufvud prydnad består af ett stort silkeskläde, hvilket lindas om hufvudet i form af en slags turban, eller och en liten mössa, rikt besatt med pärlor och spetsar. Vid utgåendet pläga de på hufvudet fästa ett annat stort silkes kläde, sålunda, att ett hörn fästes i mössan eller turban, och hela klädet för öfrigt hänger ned öfver axlarna och ryggen. Rött och vitt smink nyttjas allmänt af ryska qvinfolken, äfven som svarta tänder hos ryssinnorne anses tillhöra skönheten. Dessa uppgifter angå egentligen dett sämre folket och borgare klasserne. Adeln och deras vederlikar följa i klädseln till alla delar de moder, som i dett öfriga Europa ibland bättre folk äro antagne. Om aftonen hemkom Gufvernörn Prins Galitzen från Pettersburg.

d: 29:de

Uppvaktades Gufvernörn af samteliga svenskarne. Samma dag skrifvit hem genom Hartin.

d: 30:de

Uppsändes från Sommar trädgården af en tysk en luft ballon, gjord af papper. Tillställningen lyckades mycket väl. Ballonen tog efter upstigandet sin riktning med vinden och försvan snart för åskådarens blickar. Dagen därefter kommo några ryska bönder inkjörandes till staden med den samma och anmälte hos Gufvernörn, att de sett detta vidundret segla i luften, sluteligen sänka sig emot skogstopparne och straxt därpå omgifven af eld och rök falla i marken; af hvilket alt de gjorde den slutsatsen, att erke djefvulen sjelf i egen hög person häruti färdats, samt fordrade nu belöning för detta märkvärdiga fynd.

Juni

Juni d: 1:sta

Blefvo alla svenskar i anledning af en från Hans Keijserliga Ryska Maj:t ankommen skrifvelse, genom en Police Major tillfrågade, om vi emot villkor att genast få till fosterlandet återvända ville aflägga den så ofta äskade tro och huldhets eden, emedan Keijsaren i sin vishet beslutat, att för evärdeliga tidens förena stor furstendömet Finland med sitt ryska rike. Dessa vilkor funno vi oss likväl befogade samteliga att afslå.

d: 6:te

Affordrades oss skrifteligt vägrandet till den begärta eden, hvilket äfven på tyska språket uppsattes och till Gufvernörn aflämnades, hufvudsakligen innehållande de samma skjäl, som af oss redan i Pettersburg anfördes, nämligen: Att så länge den ed vi svurit konungen i Sverige och fädernes landet, ännu ej var upplöst, vi icke som redbara soldater kunde svära någon annan magt tro och huldhet.

d: 8:de

Fångenskapen började emedlertid att för de flästa af oss blifva långsam och odräglig, därför afsändes genom Gufvernörn till krigsministern i Pettersburg en länge öfvertänkt skrifvelse, däruti vi önskade att lika med de i Januarij månad hemförlofvade landsmän få återvända från fångenskapen endast emot den edens afläggande att under påstående krig hvarken företaga något, som vore stridande emot ryska magtens interesse, eller i annat afseende förhålla oss ofredligt.

d: 11:te

Bekom jag bref från söta far, Granstedt och Bror Claes, daterade Ekenäs den 23:je maij. Denna post medförde således den länge efterlängtade underrättelsen, att Bror Claes, af hvilken jag sedan i Februarij månad förledit år, då vi hos föräldrarne åtskildes, han för att följa armén och jag för att låta insperra mig på Sveaborg, icke ärfarit dett minsta, lefde och befant sig vid hälsan. Han var nu hemkommen till Ekenäs efter att lika med qvarlevorna af den öfriga finska arméen i sistl: Martij månad hafva blifvit fången i Kalix nära Torneå.

d: 15:de

Afsänt bref till föräldrarne, Granstedt och Bror Claes, som afgingo genom Hartin i Pettersburg.

Juli**Julij d: 6:te**

Skrifvit bref likaledes till söta Far och Bror Claes.

d: 9:de

Ärhållit bref hemifrån, daterat Ekenäs den 20:de Junij, till svar på mina bref af den 11:te och 29:de Majj.

d: 11:te

Ankom svar från Krigs Ministern uppå vår den 8:de sistl: Iunij inlämnade ansökan; att då vi vägra aflägga den ed H: M: Keijsaren fodrar, någon hem resa för oss icke eller kan bifallas.

d: 20:de

Var jag, jämte 7 andra kammerater, utbjudna till Gufvernörns landt egendom Karabik, belägen 15 verst från staden. Denna utflyckt på landet var den första någon af oss gjort sedan ankomsten till Jarosslav. Också ärbjöd dett välbyggda stellet med sin vackra trägård och herrliga omgifningar en ej ringa njutning åt våra vid all landtlig förströelse ovanda sinnen. Till middagen var mycket folk dels från staden, dels från landet där omkring bjudna samt dans om afton. Vi svenskar blefvo qvarhållna till andra dagen, då på eft: middagen utdeltes tracktering åt godsets underhafvande eller slafvar, hvilka härunder i danser och lekar yttrade den största glädje. Äfven jag med mina kammerater deltog i deras muntra nöijen. Efter soupén kuskades vi till staden i en slags droska öfvertäckt och förspänd med 6 hästar.

d: 27:de

Afsänt bref till föräldrarne genom Hartin. Samma dag om ef: m: lät den förut nämnde tysken åter en luft ballon från Sommar trögården uppstiga. Denna gången medföljde han sjelf några 100 famnar i en under ballonnen hängande tunna, men vid dett ballonnen sänkte sig nära marken och tysken hoppade ur tunnan, höide den sig åter. Mannen, angelägen att ej förlora sin ballon, fattade uti ett tåg utan att likväl kunna hindra den ifrån att icke desto mindre höija sig. Nu blef för tysken ögonblicket ganska kritiskt, ty i en hast var han upplyftad nära jämnhögt med träd topparne; släppa våga han icke och att hänga i armarna kunde ej heller länge bära sig. Till lycka hade ballonnen emedlertid härunder fått en mycket lutande ställning, hvarigenom den rök, som skulle förtunna luften i densamma, mästadelen geck förlorad, så tysken sluteligen blef den segrande och ballonnen kom i backen.

d: 30:de

Ankom bref från söta Far och Claes, till svar på mina bref af den 15 Junij.

Augusti**Augustij d: 3:ie**

Afreste Lieutenant Kihlström ifrån oss och hem till Finland. Om han förbundit sig att svära den affodrade eden eller genom andra medel berett sin befrielse, blef oss obekant, nog af, resan skedde ganska hastigt. Han medtog bref till söta far och bror Claes.

d: 4:de

Voro samtliga svenskar bjudna på dans och soupé hos Niclas Karnovitz, bror till den andra, hvilken så ofta visat oss höflighet.

d: 28:de

Ankom till Iaroslav 11 st: svenska officerare, de flästa af Wester Bottens Regemente, fångna vid Skelefteå i Vesterbotten, häribland var Major [Claes. And.] Ulfhjelm med 2:ne sina söner, den 3:ie af sönerne hade han förut, tillfångatagen i Vasa, vistades i Kostroma.

d: 31:sta

Utbetaltes till oss alla, som blifvit fångna på Sveaborg, den i conventjonen därstädes af ryska regeringen för garnizonen betingade ett års aflöning af skjäl, att som garnizon genom sin iråkade fångenskap af svenska regeringen under kriget icke hade att förvänta några löneförmåner, den då af rysska magten skulle till sitt uppehälle få i ett års tid uppbära aflöning, hvilken beräknad efter fält stat för mig gjorde 879 rubel 35 kopek i papper. Dessa penningar voro så mycket kärkomnare, som vi på goda grunder tviflade om deras utbekommande, emedan Sveaborgs conventjon förut i en artickel vid frågan om vår rättighet att under kriget få vistas hemma i landet på våra vanliga bonings ställen genom vårt afsändande till Ryssland i sjelfva värdet var bruten.

September

Septem: d: 1:sta

Afreste 9 st: af de ankomne svenska officerarena till Staden Ugglitz, där de skulle förblifva. Lieutenanterne [Joh. Peter] Turdfjell [vid Västerbottens reg:te] och Georgi tilläts att i Iaroslav qvar stadna i anseende till den förras sjuklighet.

d: 4:de

Skrifvit bref till bror Claes och föräldrarne, som afgeck genom Hartin i Petersburg.

d: 17:de

Ärhöll jag bref hemifrån af bror Claes, och Granstedt, daterade Ekenäs den 29:e Augustij. Om aftonen bevistade jag dett allmänna spektaklet, då andra delen af Rosalka uppfördes. Decoratjonerna och changementerne voro för mig, såsom litet hemma i ryska språket af dett mästa interesse.

d: 20:de

Inviterades samteliga svenskar af Herr Karnovitz på ett fransyskt spectakel. Piecen, som speltes, var *Fattigdomen och den ädla stoltheten* af Kotzebü. Äfven i valet af denna piece igenkände vi Herr Karnovitzes vanliga artighet emot oss svenskar, och för att öka illusjon af den svenska officersnens rol, uppträdde på scen en värkeligt svensk artillerie officers uniform, lånt af Lieutenant Stjernfeldt. Piecen speltes mycket väl och med alment bifall. Vid utgåendet från theater sallongen intreffade ett uppträde, hvars rätta anledning man kanske borde söka i äldre tilldragelser. I staden bodde flere Prinsar Woronsoff, däribland en, som var vice Gufvernör, alla högfärdiga och dumma mäniskor. Då vi vid ankomsten till Jaroslav gjorde vår formliga uppvacktning hos denna vice Gufvernör och skulle gå därifrån, tussade betjeningen Herr Woronsoffs hundar uppå oss, hvilka vi likväl hade den djerfheten att återsända med blodiga hufvuden. Denna omständighet i förening med åtskilliga andra ohöfligheter och bristande attentjoner hos Herrar Woronsoffar underhöll dem och svenskarna emellan hela tiden en viss kallsinnighet. Nu hände på dett omförmälta spektaklet, att en af unga Herrarne Woronsoff från en af logerne åtskilliga gångor ropade Ost åt några kammerater, som sutto på amphi theatern, då de emellan ackterne converserade med sina

grannar. Lieutenant Stjernfeldt, som häröfver med rätta fant sig stött, passade på unga herrn, då han kom ned från logen, och lärar jämte några bittra sanningar han sagt honom äfven hafva klämt junkarn någodt litet emot trappan. Händelsen väckte uppseende och beifrades häftigt af Woronsofska ligan, men deras antal var vida större, som togo Stjernfeldts parti, hvarföre den snart blef nedtystad.

d: 23:e

Om aftonen blefvo 4 af kammeraterne om kring kl: 9 kallade till Gufvernörn. Vid återkomsten medförde de den både sorgeliga och glädjande underrättelsen, att freden Sverige och Ryssland emellan var afslutad i Fredrikshamn, samt gränsen dessa stater emellan flyttad från Kymmene till Torneå elf. Ehuru vi redan länge hade skjäl att frukta denna olyckeliga utgång af kriget, väckte vissheten därom likväl nu högst bittra känslor. För att emedlertid för ögonblicket döfva dem vandrade vi upp till Tyska värdshuset, och glömde i några bålar punsch både egna och fosterlandets förestående öden, ja, funno till och med anledning till glädje i den vissheten, att vår förlossning ur fångenskapen nalkades, och vi snart ägde hoppet att få återse länge saknade vänner och anhöriga.

d: 24:de

Som var en söndag, voro vi samteliga bjudna till Gufvernörn till middagen. I stadens kyrkor förkunnades i dag den ingångna freden, för en stor del åhörare säkerligen en okänd sak, att ofred någongång varit dess fädernesland och Sverige emellan, så framt ej vår därvaro i egenskap af krigsfångar fästat deras uppmärksamhet, ty sedan vi kommo längre in i landet, framställes ej sällan den frågan till oss i synnerhet af dett sämre folket, hvarföre vi kommit till Ryssland? emedan de icke hört af någodt krig med Sverige.

Oktober

October d: 2:dra

Hade vi besök af Lieutenant [Otto Reinh.] Kalmberg vid Jägerhornska regimentet, från staden Romanoff, där han låg fången. Och som min kammarkammarat, Lieutenant Hjelmstjerna, var bort rest med Prinsessan Galitzen till staden Rosstof, där hon ville öfvervara en Jungfru Marie fäst, ärbjöd jag Kalmberg nattqvarter i mitt rum. En tid bårtåt hade en rysk officer med

fru, svärmor och betjening bebott rummen näst intill. Detta sällskap förde ett högst bullersamt och liderligt lefverne, i synnerhet svärmodren, som alla dagar var så full, att tvenne personer nödgades leda henne hvar hon tog vägen. När Lieutenant Kalmberg och jag hade lagt oss, hördes åter det vanliga stöijet i rummet brede vid, men som sluteligen avancerade ut i koridorn och till vår kammar dörr, med hvilken dett hördes, att de förehade något. Jag skyndade mig då till dörren, men fann den utanföre stängd med en regel. Tyst afvacktande utgången häraf, hörde jag sluteligen regeln sakta undandragas; i ögonblicket öppnar jag dörr, ser den omtalta officern jämte en annan och betjenten skynda in i sina rum, men hant nog hastigt efter för att i dörr kunna gifva den sista eller betjenten en örfil, så han föll rak lång på golvet, där på vände jag om för att öppna dörr till Lieutenant Ridderståles och Adjutant Bloms rum, hvilken äfven hade blifvit igen stängd. Just som detta var gjort, ankommo samma ryssar, seconderade af skrikande qvinfolk, och gripa mig i armen, menandes, att jag skulle följa med dem för att formeligen afstraffas. Ridderståhle och Blom togo mig likväl snart fri från dem, så jag kom in och feck igen dörr. I dett samma hördes ett nytt skrik i koridorn, och då vi öppnade dörren, sågs ryssarne för andra gången i full retret till sina rum, och Lieutenant Kalmberg med sönder rifven skjorta i hank och i häl följa efter samt med ett par pipskaft utdela slag på slag till efter droppen. Hans mellankomst i afairn föranleddes däraf, att ryssarna, då de skildes från oss andra, hade rusat in till Kalmberg och öfverfallit honom, men han gifvit den angripande en, som han i jägare styl kallade, Orre för ögat, så den och de öfriga hastigt gjort höger om vändning, och satte sig i skyndsamt retret, under hvilken maneuer vi råkade dem, som omförmält är i koridorn. Dvornicken, väckt af alt detta buldret, hade emedlertid sänt bud till polisen, som äfven nu infant sig, men police officern kunde af dett ryska fyll sällskapet, icke få den minsta reda på saken, utan blef däremot af svärmodren öfverfallen med det gröfsta ovett. Vi sökte då, att så godt vi på ryska kunde, upplysa om förhållandet, hvaraf han genast inhämtade vår oskuld i detta uppträde, men anmodade likväl Adjutant Blom och mig, att dagen därpå sjelfva hos Police Mästaren uppgifva hela förloppet.¹⁰

¹⁰ Åtta dagar därefter, under hvilken tid i granskapet härskat en ovanlig tystnad, instälde sig den omförmälte ryska officern, ännu blå och gul under ögat af Kalmbergs orre och i närvaro af en Police Officer bad oss om förlåtelse för sit våldsamma uppförande, sade sig redan pliktat därför med flere dyngs arrest, och då vi gärna biföllo hans anhållan, var han i glädjen färdig att kyssa våra händer därför.

d: 8:de

Bevistat dett allmänna spectaklet, då en röfvare tragedi uppfördes. Samma dag uppsade Fendrick von Sass all vidare befattning med det af honom hit intils hafda mathållnings bestyret. Om aftonen föll snö, så dett nästan täckte marken.

d: 9:de

Började jag att äta för beständigt hos Schacmeijers. I dag afsände jag det sista brefvet härifrån till föräldrarne, ehuru dagen till vår afresa ännu icke var utsatt.

d: 12:te

Uppvaktades Gufvernörn af svenskarne på sin namnsdag. Vi blefvo qvar bjudna till middagen, de främmandes antal var betydligt. Om aftonen gafs societets spectakel och stor soupé.

d: 16:de

Bekom jag bref hemifrån af den 26:te September med underrättelse, att bror Claes genast efter fredens kungjörande öfver rest till Sverige för att därstädes qvar stanna. Om qvälñ kl: omkring 10 kom eld lös i den så kallade kassern, hvarest flere kammerater bodde. Olyckan slutades därmed, att kjöktaket föll in, då elden därefter straxt blef släkt.

d: 22:dra

Bevistat dett allmänna spectaklet. Piecen, som speltes, var *Målaren och modellerna*.

d: 23:ie

Förkunnade Gufvernörn oss vår snart förestående hemresa, som numera berodde endast på passens ankomst från Pettersburg.

d: 24:de

Voro vi samtliga bjudna hos Gufvernörn till middagen.

d: 30:de

Ankommo redan 4 officerare af Westerbottens regemente, hvilka varit fångna i staden Kostroma, för att påföljande dagen vidare fortsätta resan till Sverige.

November**Novemb: d: 8:de**

Sent om aftonen blefvo vi tillsagda att till dagen därpå hålla oss rese färdiga.

d: 9:de

I dag intreffade således den länge efterlängtade stunden. Afsked togs af alla dem, som visat oss någon synnerlig attentjon. Flere ärbjödo oss på dett mäst granlaga sätt understöd i afseende på vår förestående långa resa, i synnerhet utmärkte sig Gufvernörns vid detta liksom vid många andra tillfellen. Under afskeds uppvaktningen inkallade Prinsessan Lieutenant Hjelmstjerna i en rum och fordrade af honom såsom ett prof af vänskap och förtroende, att han uppriktigt skulle gifva tillkänna, huruvida hon med penningar, pälskläder eller annat kunde vara någon af svenskarne till tjenst, men hvilken stora ynnest och godhet han på egen och de andras vägnar likväl vördnadsfult afslog, emedan de flästa af oss genom den förut ärhållna ryska aflöningen icke allenast sjelfva voro satta för tillfellet utom alla behofver, utan äfven i tillfelle att hjälpa dem af medfångarne, som icke fått hugna sig af samma förmån. Därefter öfverlämnade Prinsessan Galitzen såsom ett minne af sig till Lieutenanterne Hjelmstjerna och Stjernfåldt hvar sin mindre bordsduk med Galitziska vapnet inväfvit och förfärdigade i Jaroslavska dräll fabriken, den förnämsta som finnes i hela Ryssland; likaledes en dylik att tillställas Regements Pastor Grevillius, den hon ännu med välvilja erinrade sig. Vid afskedet kyste Gufvernörn oss, hvar och en under många önskningar för vår lyckliga hemresa. Skilsmessan ifrån denna ädla och aktningsvärda famille, hos hvilken vi njutit så mycken godhet, var värkeligen påkostande. Vår ärkänsla kunde ej yttra sig i annat än ord, men uppriktig var den önskan, att deras landsmän, som i Sverige delade lika öden med oss i Ryssland, måtte af svenskarne ärfarit ett lika vänligt bemötande. Efter 14. månaders vistelse härstädes, anträdde sluteligen om kring kl: 4 eft: mid: med fröid och glädje den efterlängtade hemresan. Sent om natten ankommo vi till staden Romanoff, hvarifrån Lieutenant Kalmberg med sina medfångar redan var afrest. Här börjades för oss obehaget af att ej nu likasom vid bort resan äga någon beledsagare, hvilken besörjde om kvarteren, maten, skjutsen m: m:, emedan

vi såsom främlingar och ej nog mäktiga i språket i detta tillstånd helt och hållet voro öfverlämnade åt den gemena ryssens plundringar och ovilja. I staden ville ingen öppna för oss sina portar, hvarföre natten i kjöld och urväder tillbragtes på gatan. Änteligen emot dagningen bevektes några borgare att lämna oss tak öfver hufvudet.

d: 10:de

Efter långväntan på hästar, fortsatte 10 af oss resan vidare på eft: m: Lieutenant Hjelmstjerna och Fendrick von Sass återvände till Jaroslav för att sälja en den förra tillhörig jagt vangn, som nu i anseende till snöfallet blef svår att medtaga. Som de ifrån Pettersburg ankomna passen (pådoroschna) till vår hemresa, upptogo två och två af fångarne på hvarje, blef däraf en följd, att de, hvilka stodo på ett och samma pass, nödvändigt skulle åka tillsammans. Således kom min kammerat i kibittkan att blifva Fändrik Borgenström, hvarföre jag var ödet mycken tack skyldig, men icke så lieutenant Broberg, som feck Munken till sällskap, med flere andra lika illa belåtna.

d: 11:te

Passerades Ribinsk, en liten men temmeligen vacker stad. Hästarnas ankomst afvaktades på dett bästa värdshuset, som höls af en tysk. Först emot aftonen skedde afresan härifrån, den fortsattes genom staden Mologa till en vid Volga Floden belägen by, där nattqvarter togs, emedan vi icke i anseende till isens svaghet vågade passera floden i mörkret. Sedan jag länge kämpat med tårakor, kakalacker och annan ohyra, hvaraf den gemena ryssens bostad öfversvämmar, somnade jag sluteligen på en trä bänk, men stördes snart i min hvila, genom tvenne efterblefne kammeraters ankomst, nämligen Conducteur Spaks och Pastor Peranders. De hade pass i hop, och som prästen envisades att medfå sin gamla bred chaise, blefvo de vid alla häst ombyten öfver måttan preijade och uppehållne, hvartill ej litet bidrog deras okunnighet i ryska språket, ty prästen hade aldrig lagt någon vinning därom, och Spaken åter kunde ej lära sig riktiga pronontiatjon af ett enda ryskt ord, och så uppstod nu vid deras ankomst dem och ryssarne emellan en fullkomlig språk förbistring, så bullrande och hög ljud, att vi andra till stridens biläggande, nödgades uppträda såsom medlare. Om natten föll mera snö.

d: 12:te

Kronglade vi oss med pick och pack lyckligen öfver floden. På andra sidan väntades åter på hästar. Sent om sider lyckades dett mig, Borgenström, Bro-

berg, Munk, Turdfjeld och Georgi, att i slädar få fortsätta resan. Dett öfriga sällskapet blef här efter utan att sedermera förr än i Pettersburg kunna upphinna oss.

d: 13:de

Passerades Staden Wesiogonski (Vjesjegonsk), där Lieutenant Munk disponerad efter vanligheten, under dett vi andra i ett usselt värdshus afbidade häst ombytet, befans i en hast vara angagerad mitt på torget utan hatt i full afair med stadens tjuf poikar. Utan vår mellankomst är osäkert, hurudan utgången blifvit, ty väl höll han sina antagonister på honette afstånd, medelst jämna svängningar med en lång stång, men däremot bombarderades Munken med frusen häst spillning så tätt, att han knapt var för oss synlig. Änteligen kunde vi med rop och vinkningar förmå honom att i god ordning retirera innom porten, då han berättade anledningen till bataillen varit, att några poikar i porten flere gånger ropat till honom dett förhatliga ordet Griska. Emedlertid ankom från Goronitzen (Borgmästaren) en police soldat med förbud för vår afresa och anmodan till Munken att inställa sig till förhör, emedan klagomål inkommit, att en gosse i den omförmälte afairen blifvit illa slagen. Här var intet val att göra, munken i sällskap med den nämnde police soldaten vandrade af, åtföljd af 100:de tals pöbell, som rundeligen trackterade honom med Griska och andra skjälls ord. Några kammerater följde likväl med, fast på afstånd, till Goronitzen, där saken snart blef bilagd och vi fingo resa. I denna stad qvarlåg 17 svenska fångar mästa delen sjöfolk och bönder, under kriget tagna i Arkangel.

d: 14:de

Skedde ankomsten till Ustjussna, en liten stad, som ej sågs under bortresan. Ägde ett hyggligt värdshus, i hvilket vi till sent på qvällen voro tvungna att vänta på hästar och icke desto mindre lika som på de flästa andra poststatjonerne låta för deras slutliga ankomst god tyckligt taxera oss. Resan fortsattes hela natten. Vid häst ombytena voro vi nödsakade att använda all möjlig tillsyn på sakerna, och därföré tourvis posta för dem, emedan dett minsta aflägsnande från slädarne gjorde oss förlustiga af alt, som fans löst och lätt åtkomligt.

d: 16:de

Middagstiden återsågs byn Samina, hvarifrån vår canal eller sjöfärd börjades vid bortresan.

d: 17:de

Efter hela nattens åkning hunno vi på morgon sidan hungriga och genom frusna till staden Tichvin, där vi vid framresan besåg dett rika klostret m: m: Sedan vi tagit oss någon hvila och af värdinnan i kvarteret nödtorfteligen blifvit bespisade ibland annat med en tjock limpa eller rättare torta, som vid öppnandet innehöll en hel stor sik, och hvilken anrättning, nyss tagen ur ungnen, smakade förträffligt, kjördes samma dag vidare.

d: 18:de

Kl: 5 ef: mid: anlände vi till staden Ladoga, och som inga hästar på länge kunde ärhållas, intogs nattqvarter på ett ganska treffligt värdshus. Värden visade oss med mycken förnöijelse en guld broderad räck af fint mörkblott kläde, som han af kejsar Alexander ärhållit i present för någodt af värden visat, synnerligt ädelmod emot den härstädes tillförne förlagga garnizon vid dess afmarche till sista persiska kriget.

d: 19:de

Sent om qvällen kommo vi till Schlussemburg; härifrån afreste genom natten tvenne kammerater till Pettersburg för att beställa qvarter åt oss andra.

d: 20:de

Omkring kl: 4 eft: m:, återsågo vi ryska rikets hufvud stad med gladare känslor, än med hvilka vi året förut lämnade den. Logi var oss bestält på svenska kyrko gården (ett qvarter af staden, så kallat, emedan svenska församlingens kyrka där innom är belägen.)

d: 21:ta

Uppvaktades svenska Ministern Hans Excellence m: m: Grefve Stedingk, som emottog oss mycket vänligt, samt bjöd oss på följande dagen till middag. Vintern och dett goda släd föret i förening med Nevas is beteckning, öfver hvilken 100:de tals vägar befordra en lättare communicatjon de åtskilliga stads delarne emellan, gjorde, att lifligheten i Pettersburg denna årstid syn-tes mycket större än under vår förra vistelse därstädes. De stora ponton bryggorna lågo infrusna, nedhalade utåt den ena stranden, för att ej vara hinderliga vid is lossningen, hvilken i Nevan skall vara ovanligt stark och häftig. Af märkvärdigheter, som förra gången undgeck vår uppmärksamhet,

var keijserliga museum uti Eremitagen en af de rikaste och utvaldaste samlingar. Här är målnings galleriet, ett kabinett för medailler och mynt, mineral samlingar, ett kabinett af antika och moderna dyrbarheter. Dessa guld och ädelstens massors glans är aldeles förbländande. Af otaliga konst stycken här är att bese, anmärktes i synnerhet, ett stort träd, hvars stamm, grenar och löf äro förgyllda; på en af dess grenar satt en tupp, vid dess rot låg en orm, och där brede vid en flug svamp, från hvars ena kant framstack nummertafan till ett uhr värk! När timman är full, skakas trädet, tuppen gal, och ormen hväser. Här ser man, ehuru i 3:ie våningen, straxt under fönstren, en trädgård med stora björk aléer, vilande på valf, hvarunder går en bred gata, och mitt emot i ett annat fönster synes Nevan såsom i en afgrund. Här fans ett rum fult med grönskande trän och buskar, i hvilka canarie fåglar med flere andra, qvittrande, flögo lösa. I stora glas kupor med vatten samm små guld fiskar. Värmen meddelas alla dessa rummen genom koppar rör, konstigt dolda bakom byster och emblemer. I nedra våningen är hof theatern.

d: 28:de

Efter åtta dagars härvaro, hvarunder jag bevistade fransyska operan och balletten, rumlade litet om med kammeraterne på de stora och eleganta värdshusen, såg mig här och där omkring samt i hvarjehanda nyttigt och onyttigt förstört penningar, lämnade jag i dag Pettersburg i sällskap med Lieutenant Hjelmstjerna, Fändrickarne Borgenström och von Sass.

d: 30:de

Passerades Wiborg blott igenom. Vår finska skjussbondes obetenksamhet hade här så när satt ett hinder i vår resa, hvartill följande händelse föranledde. Våra pass, hvilka redan vid in passeringen hade undergått långsamma granskningar och påtekningar, blefvo oss för andra gången affordrade vid utresan. Uppehållet inquirerade emedlertid skjuss bonden, som i yrvädret satt fram på slädan och frös, byarunder han fördömde ryssarne och deras många upptåg. Då passen sluteligen ankommo från vacken, och vi körde genom portvalfvet, där en St: Niclas satt innom sitt glasskåp, kunde bonden ej längre återhålla sitt missnöije, utan gaf ryssarnas skyds patron S:t Niclas ett pisk rapp, så glasets klingade i gatan, posten ropade i gevär, och vacken kom springandes, men våra raska hästar frälsade oss och bonden.

December

Decemb: d: 1:ta

Anlände vi till Fredrikshamn, samt togo kvarter hos vår förra Decemb. värd, Herr Brun. För att kunna medtaga min vid bortresan härstädes qvarlämnade Chaise, blef jag tvungen att köpa en ved slip, hvarpå Chaisen fast bands

d: 2:dra

Om aftonen passerades Lovisa. En särdeles begärelse efter svensk tobak uppehöll oss här någodt litet, och fast än den bästa, som stod att ärhållas, var Fem blå bröder ägde den likväl för oss ett oändeligt värde, som öfver ett års tid ej rökt annat än rysk tobak, till smaken ej stort bättre än mossa. Sedan denna handel var gjord, och afsked tagit utaf Fändrickarne Borgenström och von Sass, våra trogna följeslagare under hela fångenskapen, hvilka härifrån togo vägen åt Tavastehus, kördes vidare. Om natten var jag nära att på ett besynnerligt sätt blifva i hjäl körder. Lieutenant Hjelmstjerna, som förgäfves sökte i Iaroslav att försälja sin jakt vangn, hade åkt med den på kjellkar hela vägen. Nu hände i en hög backe, där jag körde utföre, att hästarne för Hjelmstjerna, som kom efter, skenade, och hans jacht vang stötte till mitt höga åkdon med en sådan fart, att dett för mig stjelpte alldeles öfver ända i ett djupt dike, fult med snö. Starkt på klädd och ägande dett tunga equipaget öfver mig, hölt jag i denna belägenhet på att blifva qväfd, änteligen brast fotsacken, hvarigenom mera luft ärhölls, då äfven med biträde af skjuts bonden, alt åter snart kom i ordning.

d: 3:dje

Fram på morgonen anlände vi till Borgo. Efter intagen god frukost hos den bekanta Mamsell Lotta, fortsattes resan till Helsingfors, där vi intreffade sent på efter mid: Samma afton gafs assemblé på rådhuset, och ehuru rese trötta, beslöto vi likväl, att gå dit för att efter den långa frånvaron få nöijet återse de finska tärnorne, men återseendets behag var likväl mycket mindre än hvad föreställningen låfvade. Alt hade här fått sin ryska anstrykning, dett fordom treffliga och okonstlade hade fått vika för coquetterits och ryska modernas större fordringar, de förnämsta cavalljererna utgjordes af ryssar, hvilka tycktes vunnit stor nåd för de skjönas ögon, coversatjon fördes på alla möjliga tungomål, med ett ord balen var ej stort olik dem vi sett in i Ryssland, ochså blef vår trefnad här ej långvarig.

d: 4:de

Hvilade jag öfver i Helsingfors. Staden hade under vår borto varo undergått en betydlig eldsvåda, som till nära hälften förstört den samma. Hos Majorskan von Wolcker och hennes vackra dotter, Fröken Janette, gjorde jag en visit. De ämnade med första öppet vatten fara öfver till Sverige och Gefle, där Majorn med qvarlefvorna af Finska Artilleriet för närvarande låg commenderad.

d: 5:te

Tidigt om morgonen lämnade jag Helsingfors och skildes då tillika från min deltagare i fångenskapens alla skiften Lieutenant Hjelmstjerna. Vi hade härifrån börjat resan tillsammans och slutade den äfven här. Den fortsattes sedermera af mig allena till Ekenäs, hvarest jag samma dag om aftonen, ägde den länge efterlängtade glädjen att få återse och omfamna mina älskade föräldrar. — Men som lyckan sällan är fullkomlig, förbittrades äfven dessa återseendets ögonblick af vissheten om dess korta varaktighet. Min mor, redan länge plågad af svagt bröst, kände dett onda nu till den grad förvärrat, att hennes dagars tal, ej kunde blifva många! Bror Claes för alltid öfver rest till Sverige, skulle snart af mig följas efter, begge fast beslutna att där i ett nytt fädernesland söka utvecklingen af våra framtida öden. Skilsmessan nalkades således ånyo med stora steg.

1810

Januarij d: 4:de

Anträdde jag min första resa till Sverige. Den fortsattes till Åbo i sällskap med Lieutenant Lagerhjelm och Conducteur Granstedt, där en svensk Capiten vid namn Ekman, som reste i handels ärenden, förenade sig med oss. Vägen togs öfver Åland, men olyckan ville, att passen de många öarne emellan oftast hvarken buro eller brusto, hvilken omständighet i förening med dessa öars nedbrända och utblottade tillstånd, (följder af kriget, emedan f: d: konung Gustaf Adolf 1809 om vintern låtit bränna och förhärja hela Åland i afsigt att hindra Ryssarnas etablerande därstädes) så försvårade och fördröjde vår öfverfart, att vi efter öfverståndna otaliga vidrigheter, först den 2:dra påföljande Februarij, ankommo till den svenska hufvud staden Stockholm.

